

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

**ITALO CALVINO’NUN “ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI
PATİKA” ADLI ESERİNDE İTALYAN YENİ GERÇEKÇİLİĞİ
VE OTOBİYOGRAFİK ÖGELER**

Yüksek Lisans Tezi

Güzin MOLO

Ankara-2016

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

**ITALO CALVINO’NUN “ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI
PATİKA” ADLI ESERİNDE İTALYAN YENİ GERÇEKÇİLİĞİ
VE OTOBİYOGRAFİK ÖGELER**

Yüksek Lisans Tezi

Güzin MOLO

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Ebru BALAMİR

Ankara-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

ITALO CALVINO' NUN "ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA" ESERİNDE
İTALYAN YENİ GERÇEKÇİLİĞİ VE OTOBİYOGRAFİK ÖGELER

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ebru Balamir

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Yrd. Doç. Dr. Dürriin Alpakin
Martinez Caro

Prof. Dr. Nevin Özkan

Yrd. Doç. Dr. Ebru Balamir

Tez Sınav Tarihi ..... 02 / 12 / 2016 .....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

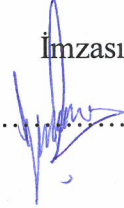
Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (02./12./2016.)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

.....Güzin MALO.....

İmzası

....

ÖNSÖZ

Cesare Pavese'nin ona verdiği "Kalem Sincabı" lakabıyla ünlü, Çağdaş İtalyan Edebiyatı'nın en önemli yazarlarından biri olan Italo Calvino'nun öykü ve romanlarıyla ilk tanışmam, İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenimim sırasında oldu. Eserlerini okurken, yarattığı masallarla gerçekleri dile getirmedeki ustalığı beni çok etkiledi. Yüksek Lisans öğrencisi olduktan sonra da kendisinin diğer yapıtlarını okuma fırsatım oldu, böylece tez çalışmamı Italo Calvino üzerine yapmaya karar verdim. Ayrıca ülkemizde Calvino'nun birçok yapıtının Türkçeye çevrilmesi ile birlikte daha fazla yapıtına ulaşma fırsatı buldum ve böylece Calvino'ya ve eserlerine ilgim daha da arttı. Calvino ile ilgili araştırma yapmamın nedenlerden biri budur.

Bu tez çalışmasında ilk başta Calvino'nun yaşamına ve eserlerine, daha sonra kendisinin de onların bir parçasını oluşturduğu partizanların yaşamına yer verip, son olarak da *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* (Il sentiero dei nidi di ragno) adlı romanını Yeni Gerçekçilik Akımı yönünden inceledim. Ayrıca Yeni Gerçekçilik Akımı ile ilgili genel bir bilgi verip bu akımın İtalya'daki etkisini genel hatlarıyla incelemeye çalıştım. Romanında otobiyografik öğelere yer veren Calvino'nun bu öğeleri nelerden ilham alarak yarattığını da bu tez çalışmasına ekledim.

Tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, benden yardımını, desteğini ve değerli eleştirilerini esirgemeyerek bu çalışmanın gelişmesine katkıda bulunan

sevgili hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ebru Balamir'e sonsuz
teşekkürlerimi borç bilirim.

Güzin MOLO

Ankara - 2016

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
1. GİRİŞ	1
2. ITALO CALVINO'NUN YAŞAMI.....	5
3. İTALYA'DA FAŞİZME KARŞI DİRENİŞ VE PARTİZAN SAVAŞI	23
4. YENİ GERÇEKÇİLİK AKIMI	33
a. "ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA" ADLI ROMANIN ÖZETİ.....	41
b. "ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA" ADLI ROMANIN İNCELENMESİ VE ESERDE YENİ GERÇEKÇİLİK AKIMI İZLERİ.....	44
c. "ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA" ADLI ROMANDA OTOBİYOGRAFİK ÖGELER	77
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	89
ÖZET.....	91
ABSTRACT.....	93
KAYNAKÇA.....	94

1. GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Mussolini rejimi tarafından askere alınmasına rağmen İtalyan ordusundan kaçarak partizanlara katılan Italo Calvino, iki yıl süreyle İtalya-Fransa sınırında işgalci Almanlara karşı savaşıır. Savaş sonrası İtalyan kültürünün en önemli adlarından biri olur ve birçok edebiyat ödülü kazanır. Kurmaca yazarlığının yanısıra, gazetecilik yapar, İtalyan Komünist Parti üyeliği ve Einaudi Yayınevi'ndeki görevleriyle de tanınır.

40'ların sonu, 50'lerin başında Calvino, savaş zamanında bir partizan olarak yaşadıklarını anlatan gerçekçi öykü ve romanlar yazmaya ve yayımlamaya başlar. Yirmi günlük aralıksız ve zor koşullarda sürdürdüğü bir çalışmanın sonucunda ortaya çıkan *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*, yazdığı ilk romanıdır ve Yeni Gerçekçilik Akımı'nın en önde gelen yapıtlarındandır. Riccione Ödülü'nü kazanan bu romanıyla birlikte Calvino'nun yazarlık kariyeri başlamış olur.

Direnış edebiyatından yola çıkarak ilk öykülerini gerçekçi nitelikte yazan Calvino, daha sonra fantastik serüvenlere de yönelip zamanın dışına, gerçekliğin dışına çıkarak öykülerini yazmaya devam eder.

Bu tez çalışmasının amacı, Italo Calvino'nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* adlı romanındaki Yeni Gerçekçilik Akımı izleri ve otobiyografik öğeleri ortaya koymak, döneme ait bilgileri ve yazarın düşüncelerini gözler önüne sermektir.

Çalışmanın “İtalya’da Faşizme Karşı Direniş ve Partizan Savaşı” başlıklı bölümünde İkinci Dünya Savaşı sırasında İtalyan direnişi ve partizanların durumuyla ilgili genel bilgiler verilecektir.

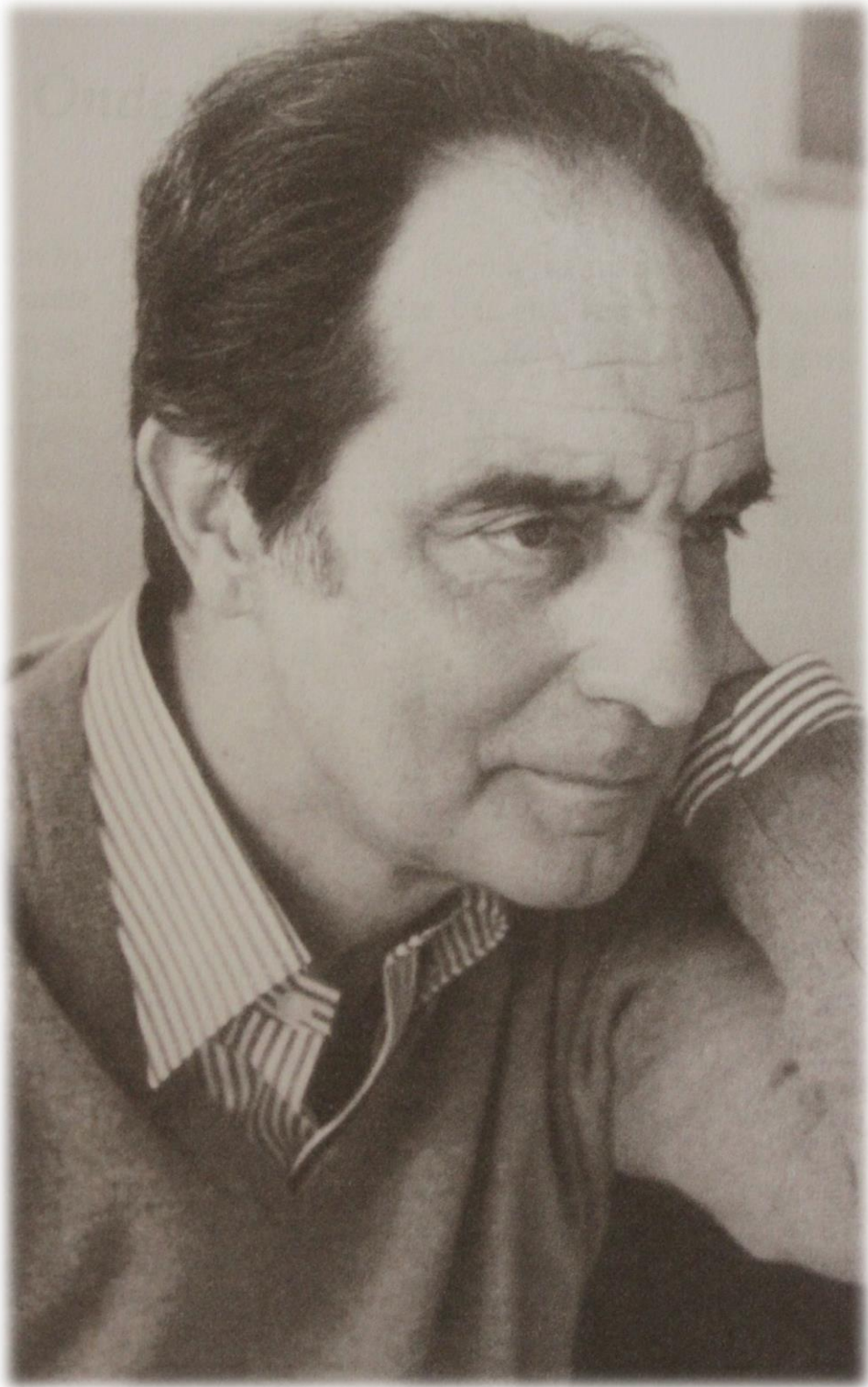
“Yeni Gerçekçilik Akımı” başlıklı bölümde, Yeni Gerçekçilik Akımı’nın yeniden ortaya çıkıp tüm İtalya’yı nasıl etkisi altında bıraktığı, ele aldığı konuları, dönemi ve özellikleri, önde gelen yazarlarının kim olduğu ve Yeni Gerçekçi yazarların üstlendiği görevler incelenecektir.

“*Örümceklerin Yuvalandığı Patika* Adlı Romanın İncelenmesi ve Eserde Yeni Gerçekçilik Akımı İzleri” başlıklı bölümde, romanın konusu, hangi dönemde geçtiği, önde gelen kahramanlarının karakteristik özellikleri, arkadaşlık teması, roman olmasına rağmen masalla nasıl bir bağlantısının olduğu, partizanların siyasi ve ideolojik konumları, Yeni Gerçekçilik Akımı ile ilişkisi incelenecektir. Ayrıca Calvino’nun romanla ilgili kendi düşüncelerine yer verilecek, romanın o dönemde yazılmış savaş ve direniş romanlarından farkına değinilecektir. Roman dil ve üslup açısından da incelenecek, dokuzuncu bölümünde iki karakter aracılığıyla ortaya konulan ideolojik tartışmaya yer verilecektir.

“*Örümceklerin Yuvalandığı Patika* Adlı Romanda Otobiyografik Öğeler” başlıklı bölümde, romanın niçin otobiyografik bir eser olduğuna ve romanda aslında kendi deneyimine yer veren Calvino’nun yarattığı karakterlerde, olay örgüsünün geçtiği yerde ve başkahramanla kendisi arasındaki ilişkide görülen otobiyografik

ögelere değinilecektir. Bu bölümde karakterlerin gerçek hayatta aslında kimler oldukları ve Calvino ile ilişkileri de anlatılacaktır.

Bu tez çalışmasında kullanılan resimler, kaynakçada belirtilen kitaplardan ve çeşitli internet kaynaklarından elde edilmiştir. Çalışmadaki alıntılar aksi belirtilmediği sürece tarafımca çevrilmiştir.

Italo Calvino

1923 - 1985

2. ITALO CALVINO'NUN YAŞAMI

Italo Calvino, 15 Ekim 1923'te Küba'nın Havana şehri yakınlarındaki Santiago de Las Vegas köyünde dünyaya gelir. San Remolu köklü bir aileden gelen babası Mario Calvino, tarım mühendisi ve botanikçidir. Tarım bilimi tutkusu onu otuzlu yaşlarında, önce Meksika'ya, daha sonra Küba'ya sürüklemiştir. Meksika'nın başkentinde Deneysel Tarım İstasyonu'nu yönetmiştir. Küba'ya geçince, yazışma yoluyla tanıştığı ve İtalya'ya ani bir yolculuktan sonra 30 Ekim 1920'de Sassari kökenli olan Evelina (Eva) Mameli ile evlenir. Eva, Pavia'da Doğa Bilimleri bölümünü bitirir, bitkibilim alanında öğretim üyesi olur, Cagliari Üniversitesi'nde ve daha sonra Pavia'da ders verir. İtalya'da bir bitkibilim kürsüsünün başına geçen ilk kadındır.

Annesi, ona anlamı “esinini göçmenlerin yurt sevgisinden alan, oysa yurttan, yurtsever bir çağrışımı olan” Italo adını verir; çünkü yabancı topraklarda bir hayat süreceğini düşündüğünden, oğlunun vatanını unutmasını istemez. Ancak doğumundan iki yıl sonra Calvinolar, İtalya'ya dönerek San Remo'ya yerleşirler. Baba Calvino, şehre hakim, sarmaşıkların sardığı ve zamanla evin tüm etrafını bir begonvilin kuşattığı Villa Meridiana'yı satın alır. Baba Calvino, her yöreden gençlerin geldiği Orazio Raimondo Deneysel Çiçek Yetiştirme İstasyonu'nun başına geçmek üzere çağrılır, ancak istasyonu finanse etmesi gereken Garibaldi Bankası'nın iflasından sonra, villanın bahçesini araştırma ve öğretim etkinliklerine açmak zorunda kalır. Bu sayede Italo Calvino çocukluğunu doğayla iç içe geçirir. Yaşadıkları villa “La Meridiana”, genç Calvino'nun aşına olduğu ve sevdiği egzotik ve nadir bitkilerle zengin bir botanik bahçeyle çevrilidir. Calvino, boş zamanlarının

çoğunu, Sentiero macerasının arka planını oluşturan Liguria ön Alplerinin ormanlarında geçirir. Ayrıca kardeşi Floriano ile birlikte günlerinin büyük bir kısmını ağaçlara tırmanarak ve dalların arasında tüneler geçirirler. Yazarın *Ağaca Tüneler Baron* (Il barone rampante) adlı kitabı işte bu tecrübelerden doğmuştur. Anlaşıldığı üzere, tüm bu egzotik bitkiler arasında yaşamının, Calvino'nun ilerideki edebi hayatında önemli bir etkisi olacaktır.

1933 yılının Ekim ayında Italo Calvino erkek kardeşiyle San Giovanni'de.

Calvino, 1927 yılında St. George College çocuk yuvasına gider. Aynı yıl geleceğin ünlü jeoloğu kardeşi Floriano doğar. Calvino, kardeşinin de aralarında bulunduğu aile üyelerinin bilimsel yönelimine değinirken, 1960 yılında yayımlanan bir yazısında kendini alaya alarak şu yorumda bulunur:

“Ailem arasında sadece bilimsel çalışmalar onur vericiydi; dayım kimyacı ve üniversitede profesördü ve yine kendisi gibi kimyacı biriyle evliydi. Hatta, iki kimyacı teyzemle evli iki kimyacı amcam vardı; erkek kardeşim jeolog ve üniversitede profesördü. Bense ailenin yüz karasıyım, tek edebiyatçısı.”
(Mondello, 1990: 6)

1929 yılında Valdesi okuluna devam eder, 1934’te G.D. Cassini lisesine gider. Italo, okula başladığında, ona dini bir eğitim vermemiş olan ailesi din derslerinden muaf tutulmasını ister. Bu durum, Katoliklerin çoğunlukta olduğu bir ülkede Calvino’nun bazı sorunlar yaşamasına yol açar ve içinde bulunduğu durumu şu sözleriyle dile getirir:

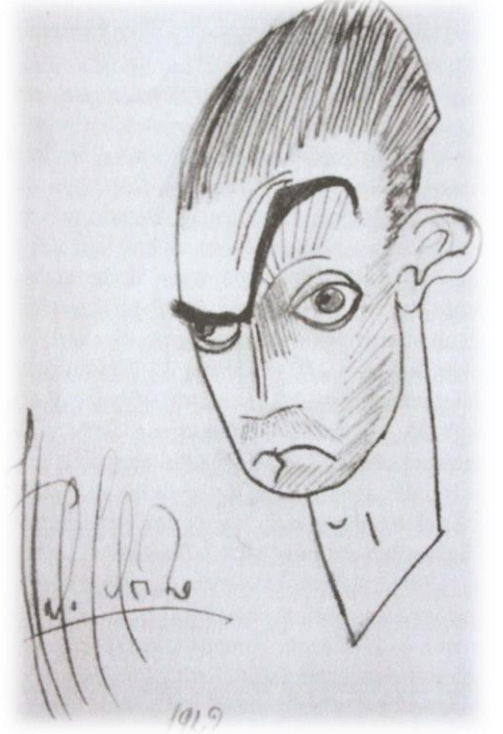
“Küçüklüğümden itibaren, okulda, başkalarından farklı bir fikre sahip olmanın, resmi fikirlerin izinden gitmeme yüzünden kuşkulara, ayrımcılıklara, yöneticilerin ve arkadaşların küçümsemelerine katlanmanın ne demek olduğunu öğrendim. Ayine gitmediğim, arkadaşlarımla vaftizi pekiştirme duasını etmediğim ve annemle babam resmi belgelerin din hanesine ‘hiçbiri’ yazdıkları için, parmakla gösterilir olmuştum. Annemle babamın çocukluğumdan beri zihnime soktukları bir başka fikir, monarşi düşmanlığıydı, eski cumhuriyetçi ve Mazzinici geleneklerinden gelen bir aileye ait olduğum bilinci.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 16)

Calvino’nun kitaplarla ilk tanışması on iki yaşındayken Kipling ile olur ve ona duyduğu hayranlığını şu sözlerle dile getirir:

“Gerçek bir kitabı okumanın verdiği ilk gerçek zevki, oldukça geç yaşadım: On iki ya da on üç yaşında ve Kipling’le oldu bu, Cengel’in birinci ve (özellikle)

ikinci kitabıyla. Kitaba bir okul kütüphanesinden mi, yoksa armağan edildiği için mi ulaştığımı bilemiyorum. O zamandan sonra, kitaplarda arayacak bir şeyim vardı: Kipling’le yaşadığım okuma zevkinin yinelenip yinelenmediğini görmek.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 23)

Aynı dönemde mizah dergileri okumaya başlar ve bu Calvino’yu ilk tutkusu olan karikatür çizmeye yöneltir. Italo, bir tilkiyi, bir jesti, bir çehreyi ve bunlar aracılığıyla bir karakteri anında yakalayıp kağıda geçirebilen bir yeteneğe sahiptir, çizimlerinin süs ve fazlalıktan arındırılmış bir tarzı vardır. Kitap ve defterlerine okul arkadaşlarının karikatürlerini çizer. Sahip olduğu bu tutkusu nedeniyle, Milano’da çıkan haftalık *Bertoldo* dergisinin tiryaki okurlarından birisidir. Calvino, o dönemde tiyatro ve sinemaya da ilgi duyar.

1942 tarihli kendi portresi.

Savaş, 1940 yazında, genç Calvino’nun yaşamına girdiğinde, ideolojik duruşu henüz belirsizdir.

1941’de liseden mezun olduktan sonra, Italo sanki bir aile yükümlülüğünü yerine getirircesine, babasının da 1936-1938 yılları arasında görev yapmış olduğu Torino Ziraat Fakültesi’ne yazılır. 1943’te Floransa Üniversitesi’ne transfer olur. Lise arkadaşı Eugenio Scalfari ile olan yakın ilişkisi kültürel ve siyasi bir

bilinçlenme dönemini başlatır. Huizinga, Montale, Vittorini, Pisacane okumaya başlar. Politik fikirleri daha da netleşir; anti-faşist bir tutum benimser. Calvino, o yılları şöyle anımsayacaktır:

“En bağlı olduğum lise arkadaşlarımdan biri, Roma’dan gelen Güneyli bir gençti: Eugenio Scalfari. Artık Eugenio, Roma’da üniversiteye gidiyor ve tatillerde San Remo’ya dönüyordu. ‘Politik’ yaşamımızın Scalfari’yle tartışmalarla başladığını söyleyebilirim; Scalfari önce G.U.F.’nin (Gruppi Universitari Fascisti: Faşist Üniversiteli Gruplar) muhalif gruplarına katılmıştı, sonra G.U.F.’den ihraç edilince, o zamanlar son derece bulanık ideolojileri olan gruplarda komplocu olarak yer aldı. Bir keresinde, bana mektup yazmış, oluşum halindeki bir partiye katılmamı istemişti; parti için ‘Aristokratik Sosyal Parti’ adı önerilmişti. Böylece, yavaş yavaş, Eugenio’yla yazışmalar ve yaz tartışmaları aracılığıyla, gizli faşizm karşıtı uyanışı izlemeye ve hangi kitapları okumam gerektiğini öğrenmeye başlıyordum: Huizinga okumalı, Montale okumalı, Vittorini okumalı, Pisacane okumalı; o yıllarda yayıncılık alanındaki yenilikler, düzensiz etik-yazınsal eğitimimizin aşamalarını belirliyordu.”

(Baranelli, Ferrero, 2005: 27)

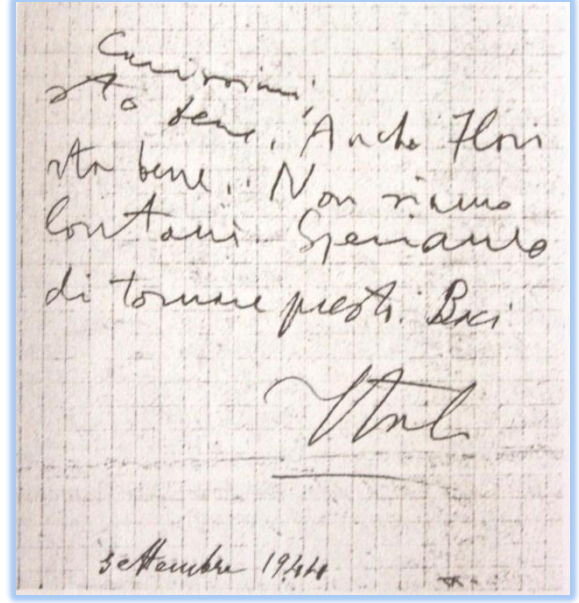
8 Eylül’de, Salò Cumhuriyeti’nin¹ askerlik çağırısına uymadığı için, üniversite öğrenimine aniden ara vermek zorunda kalır; üçüncü kişi olarak yazdığı, yayımlanmamış bir notta belirttiği üzere, birkaç ayı gizli geçirir. Bu yalnızlık ve yoğun okuma ayları, uğraşısını belirlemede etkili olmuştur. 1941 baharından itibaren, Italo kısa öyküler yazacak, sonra bunları *Ben Mi Deliyim, Başkaları Mı Deli?* (Pazzo io o pazzi gli altri) başlıklı bir denemede bir araya getirecektir.

---

¹ İtalyan Sosyal Cumhuriyeti, "Salò Cumhuriyeti" olarak da bilinir, II. Dünya Savaşı’nda Nazi Almanyası’nın desteği ile kurulmuş, İtalya’nın kuzeyindeki kukla devlet. 1943-1945 yılları arasında varlığını sürdürmüştür. Kurucusu ve yöneticisi Benito Mussolini’dir.

1943 Ağustos'u ile Ekim'i arasındaki aylar, Calvino için, olayların üst üste gelmesiyle kesintiye uğrayan yoğun bir yaratıcılık dönemidir. Italo ile kardeşi Floriano 1944 güzünde Liguria'nın Ön Alpler'inde faaliyet gösteren ve adını savaşta yaşamını yitirmiş olan genç komünist doktor Felice Cascione'den alan Garibaldi ikinci saldırı tümeninin saflarına katılır. Italo 15 Kasım 1944'te komplo etkinliği nedeniyle tutuklanıp

Gizli partizanlık dönemi sırasında Calvino'nun annesiyle babası için yazdığı bir mesaj:

"Çok sevgili anne-baba, ben iyiyim. Flori de iyi. Uzakta değiliz. Yakında dönme umuduyla. Öpücükler Italo, Eylül 1944."

Santa Tecla'daki San Remo Hapishanesi'ne gönderilir. Ertesi gün kurşuna dizileceğini bilen Calvino, korkusunu unutmak için geceyi Montale'nin şiirlerini ezbere okuyarak geçirir; sonra da bir kamyonla Sosyal Cumhuriyet'in bir askere alma merkezine götürülür, neyse ki bir mola sırasında kaçmayı başarır. 9,10 ve 11 Aralık günlerini büyük ihtimalle babasının San Giovanni'deki çiftliğinde bir dehlizde geçirmiştir. Oradan, tepeleri aşarak, partizan birliklerine ulaşmayı başarır. Scalfari'ye yazdığı 6 Haziran 1945 tarihli bir mektupta, söze dökülmesi olanaksız bir sürü tehlike ve huzursuzluk yaşayıp ölümün eşiğinden döndüğünden, ancak yaptıklarından ve biriktirdiği deneyimlerinden memnun olduğundan bahseder. Calvino niçin komünizmi seçtiğini şu sözleriyle dile getirir:

"Komünizmi seçişim, hiç de ideolojik gerekçelerin desteğiyle olmadı. Bir 'tabula rasa'dan yola çıkma gereğini duyuyordum, bu yüzden de kendimi

anarşist olarak tanımlamıştım. Sovyetler Birliği'ne karşı, insanların genellikle sahip oldukları bütün bir güvensizlikler ve itirazlar yelpazesi benim için de geçerliydi, ne var ki annemle babamın hep hiç değişmemecesine Sovyetsever olmalarının etkilerini yaşıyordum. Ama hepsinden önemlisi, o anda önemli olanın eylem olduğunu ve komünistlerin en etkin ve örgütlü güç olduklarını hissediyordum..." (Baranelli, Ferrero, 2005: 30)

Calvino'nun partizan kartı

Calvino'nun bilimsel çalışmaları kısa sürede son bulur. "Zaten bende edebiyat kafası vardı, bu yüzden bıraktım" (Mondello, 1990: 30) diyerek sonraki yıllarda açıklama yapacaktır.

Kurtuluş'tan sonra San Remo'daki çeşitli süreli yayınlarda yazılar yazar: San Remo Ulusal Kurtuluş Komitesi'nin yayın organı olan *Demokrasinin Sesi* (La voce della democrazia), Komünist Parti'nin yerel birikiminin tek sayfalık yayını olan *Mücadelemiz* (La nostra lotta), Felice Cascione Tümeni'nin yayın organı olan *Garibaldi* (Il garibaldino).

1945 yılında Torino'ya taşınır. 1946 yılında Edebiyat Fakültesi'ne geçer. Gazilere tanınan kolaylıklar sayesinde, doğrudan üçüncü sınıfa kaydolur ve bütün sınavları hızlıca vermeyi başararak, Joseph Conrad üzerine yazdığı teze 1947 yılında İngiliz Edebiyatı bölümünden mezun olur. Aynı yıl Einaudi Yayınevi'ne gidip gelmeye başlar, burada kültürel gelişimini ve yazarlık kariyerini önemli derecede etkileyecek olan Cesare Pavese ile tanışıp dost olur; Pavese sayesinde, Aralık ayında, Carlo Muscetta'nın yönettiği *Aretusa* dergisinde *Kaygı* (Angoscia) adlı öyküsünü yayımlar. Calvino, yaşamının bir diğer dönüm noktası olan Vittorini ile de tanışıp, yine Aralık ayında Vittorini'nin *Politecnico* dergisine "Bir Deri Bir Kemik Liguria" (Liguria magra e ossuta) yazısıyla katkıda bulunur. Sonra yavaş yavaş Einaudi Yayınevi için küçük işler yapmaya başlar; bunlar özellikle tanıtım metinleridir, ayrıca çıkan kitapları duyurmak için taşra gazetelerine dağıtılacak yazılar yazar. Sonraki yıllar çalışmaya başladığı bu yayınevinin editörlüğünü yapacaktır. Yaklaşık on beş yıl boyunca yaşamını bir yayınevinde yayıncılık uğraşısıyla geçirecek olan yazar, bu dönem boyunca başkalarının kitaplarına kendi kitaplarından daha fazla zaman ayıracaktır.

1946'da, gazetelerde ve dergilerde sayısız öykü yayımlar; bu öyküler daha sonra *Karga Sona Kaldı*'da (Ultimo viene il corvo) bir araya getirilecektir. Mayıs'tan Aralık'a kadar *Unità* gazetesinde *Zaman İçinde İnsanlar* (Gente nel tempo) adlı köşede yazılar yazar; bu yazılarında günlük olaylardan, filmlerden, kitaplardan yola çıkarak kültürel ve siyasi konulara değinir.

40'ların sonu, 50'lerin başında Calvino, savaş zamanında bir partizan ve anti-faşist olarak yaşadıklarını anlatan gerçekçi öykü ve romanlar yazmaya ve yayımlamaya başlar. En büyük destekçileri Cesare Pavese ile Giansiro Ferrata'dır. *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'yı, yirmi günlük aralıksız ve zor koşullarda sürdürdüğü bir çalışmanın sonucunda ortaya çıkarır. Roman, Mondadori Yayınevi'nin genç yazarlar için düzenlediği yarışmaya katılır, kazanamaz; ancak Einaudi Yayınevi ertesi yıl kitabı yayımlayıp Riccione Ödülü'ne aday gösterir ve roman ödülü kazanır. Böylece Calvino'nun yazar olarak kariyeri başlamış olur.

1949'da ilk öykü kitabı olan *Karga Sona Kaldı*'yı yayımlar. Kısa hikayelerden oluşan bu kitap, direniş ve savaş sonrası İtalya'yı konu eder.

Calvino ilk eserlerinde, Cesare Pavese ve Elio Vittorini ile birlikte Yeni Gerçekçilik Akımı'nın üyesi olarak görülür. Herman Melville, Ernest Hemingway, Sinclair Lewis, Sherwood Anderson, Edgar Lee Masters, John Dos Passos, Theodore Dreiser, William Faulkner gibi o dönemin önemli yazarlarının etkisi altında kalırlar. Pavese ve Vittorini, bu iki anti-faşist romancı, gerçekçi yazarların ateşli destekleyicisidirler.

Üstün hayal gücü dünyası sayesinde kiskanılacak betimlemelerle gerçekliklere dokunan yazar, yayımladığı üçlemeyle fantastik öğelere yer vererek yön değiştirir: *İkiye Bölünen Vikont* (Il visconte dimezzato, 1952), *Ağaca Tüneyen Baron* (Il barone rampante, 1957) ve *Varolmayan Şövalye* (Il cavaliere inesistente, 1959); bu üç fantastik anlatı 1960 yılında *Atalarımız* (I nostri antenati) başlığıyla bir araya getirilecektir. Aynı yıl Calvino'ya Salento Ödülü'nü kazandıran bu son derece fantastik romanlar o zamanki toplumu konu almasa da alegorik olarak o günkü sosyal ve politik meselelere dair derin bir endişeyi dile getirir.

1956'da Rusya'nın Macar isyanına müdahalesi ve İtalya'daki sosyalist reformlar Calvino'yu hayal kırıklığına uğrattır. Bir sanatçının, bir edebiyatçının politikadan uzak kalması gerektiğine inanır ve 1957 yılında birçok İtalyan gibi Komünist Parti'den ayrılır. Siyasetten niçin artık uzak kalmak istediğini 1980 yılında yazdığı şu yazısıyla dile getirir:

“O aylarda ‘Città aperta’ dergisi için ‘*La gran bonaccia delle Antille*’ (‘Antiller’in Pek Sakin Havası’; Togliatti’nin yönettiği İtalyan Komünist Partisi’nin devinimsizliğini konu alan bir yergi) öyküsünü yazdım. Öyküyü bu günlerde yeniden okudum. Bana önemini yitirmemiş gibi geliyor, hiç olmazsa belli bir ruh haline ve yitirilmiş büyük bir fırsata ilişkin bir tanıklık olarak. Bu olaylar beni partiden uzaklaştırdı, bir başka deyişle siyaset içimde öncekine oranla çok daha az bir yer işgal etmeye başladı. Siyaseti, o zamandan başlayarak, bütünsel bir etkinlik olarak görmedim artık ve ona karşı güvensizlik duydum. Bugün, siyasetin, toplumun başka kanallardan sergilediği şeyleri çok büyük bir gecikmeyle kayda geçirdiği kanısındayım ve sık sık

siyasetin usulsüz ve gerçeği örten eylemler gerçekleştirdiğini düşünüyorum.”
(Baranelli, Ferrero, 2005: 63-64)

1956 yılında, yayınevının siparişi üzerine büyük bir çalışma yayımlar: *İtalyan Masalları* (Le fiabe italiane). *Pinokyo*'dan sonra İtalya'da yayımlanmış en güzel çocuk kitabıdır. 1958'de, o zamana kadar yazdığı bütün kısa anlatıları bir araya getiren *Öyküler*'i (I racconti) yayımlar.

Direnış edebiyatından yola çıkarak ilk öykülerini gerçekçi nitelikte yazan Calvino, daha sonra fantastik serüvenlere de yönelip zamanın dışına, gerçekliğin dışına çıkarak öykülerini yazmaya devam eder. Fantastik öykülere yönelişini şu sözleriyle açıklar:

“Ben de gerçekçi öyküler yazdım ve yazıyorum. İlk hikayelerim ve ilk romanım, partizan savaşını ele alıyordu: Trajedi ile neşenin iç içe geçtiği, renkli, serüven dolu bir dünyaydı bu. Çevremdeki gerçeklik, dile getirmekten hoşlandığım o enerjiyle böylesine yüklü imgeler vermiyordu bana artık. Gerçekçi öyküler yazmayı hiç bırakmadım, ama elimden geldiğince onlara ne kadar devinim vermeye, ironi ve paradoks yoluyla ne kadar biçimlerini bozmaya çalışırsam çalışayım, bu öyküler hep biraz fazla hüznü oluyorlar ve o zaman, anlatı çalışmamda gerçekçi öykülerle fantastik öyküleri bir arada götürme gereksinmesi duyuyorum.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 66)

Calvino, öykülerini masal tarzında yazmasına rağmen, aslında hayatın gerçeklerine değinme amacını güder.

Il Visconte Dimezzato, Il Barone Rampante, Il Cavaliere Inesistente gibi ünlü yapıtlarında masalımsı bir hava olmasına karşın yazar, yaşam karmaşasının neden olduğu somut gerçeklerden söz eder. Yapıtlarında çağdaş insanın, kökünden sarsılmış değerler karşısında yolunu şaşırması ve kaypak bir dünyada, çelişkili gerçekler arasında kendisine yeni bir yol çizme çabası anlatılır. (Kuray, 2000: 183, 184)

1959'da Calvino, savaş sonrası entelektüel sol kanadın öncüsü Elio Vittorini ile birlikte *Il Menabò* adlı dergiyi kurar. Burada sol politik partilerin karşı karşıya kaldıkları ideolojik krizleri, aydınların rolünü tartışmış; sosyal, tarihî ve edebî sorunları çözmeye eğilmişlerdir.

1960'lı yılların başından itibaren, Calvino'nun yaşamının ağırlık merkezi değişir: Torino'dan ayrılıp Paris'e taşınır; ama Einaudi'deki işinden ayrılmaz, yayınevi ve Villa Meridiana'yı, düzenli olarak ziyaret etmek için dönmektedir. Italo, 1962 Nisan'ında, Paris'te, Esther Judith Singer ile tanışır. Esther, Unesco ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı gibi uluslararası kuruluşlar için çalışan, Rus asıllı Arjantinli bir çevirmendir. 19 Şubat 1964'te Havana'da evlenirler; ertesini yıl, yeni bir eve taşındıkları Roma'da kızları Giovanna dünyaya gelir.

Calvino'nun yayıneviyle çalışma tarzı da değişir: artık şirket çizelgesinde kesin bir yere oturan bir yönetici değildir; danışmanlık statüsünü seçer, ama toplantılara düzenli olarak katılmayı ve arkadaşlarının çalışmasını yakından izlemeyi sürdürür.

1963'te önemli yapıtları arasında bulunan *Marcovaldo – Kentte Mevsimler*'i (Marcovaldo, ovvero le stagioni in città) yayımlar. Calvino'nun gözlem gücünün ağır bastığı bu kitabın başkahramanı hüznü bir kişi olan Marcovaldo'dur. Bu kitap, her biri bir mevsime adanmış yirmi öyküden oluşur. Yani beş kez yinelenen mevsimsel döngü, bir türlü özlemini duyduğu dünyaya kavuşamayan Marcovaldo'yu gelen her yeni mevsimle tekrar tekrar umutlandırır.

Paris'te şair, romancı, matematikçi Raymond Queneau ve matematik tarihçisi François Le Lionnais önderliğinde yürütülen Oulipo² çalışmalarından haberdar olur. Grubun amacı yazı yazmakla ilgili tüm olasılıkları keşfetmek ve yazıya matematiksel yapıları uygulamaktır. Bunun sonucu Calvino, 1969'da *Kesişen Yazgılar Şatosu*'nu (Il castello dei destini incrociati) yayımlar. Kitapta öyküler büyülü tarot kartlarının okunmasıyla oluşturulur; kartlar yalnızca geleceği tahmin etmekte değil, geçmişi tekrar yaratmak için de kullanılır.

1960'lı ve 1970'li yılların Calvino'su; özellikle fizik, astronomi ve biyoloji konularında bilimsel araştırmalar yapan ve Oulipo çevresindeki Paris dostluklarıyla kendisini geliştiren; uluslararası, gezgin, matematikçi ve ansiklopedist bir Calvino'dur. Bir süreden beri yalnızca astronomi kitapları okuduğunu ve edebiyattan büyük bir yorgunluk duyduğunu 1964'te Rea'ya yazdığı mektupta dile getirir.

Calvino, Queneau'nun *Mavi Çiçekler* (Les fleurs bleues, 1965) adlı kitabını İtalyancaya çevirir, kitap Einaudi yayımları arasında 1967'de yayımlanır. Bu

---

² l'Ouvroir de littérature potentielle (Potansiyel Edebiyat Atölyesi)

çeviriden sonra, Calvino, Queneau'nun 1950'de yayımladığı, dünyanın doğası üzerine altı kantoluk bir şiir olan *Taşınabilir Küçük Kozmogoni*'nin (Petite cosmogonie portative) çevirisine de girişebileceğini düşünmüştür. Calvino, toplam 1386 dizelik yapıttan yaklaşık elli dize çevirir ve sonra bütün şiirin çevrilmesi işini Sergio Solmi'ye bırakmaya karar verir; Solmi çevirisi 1982'de Einaudi yayınları arasında çıkar. Ne olursa olsun Queneau çevirmek, Calvino'nun tutkularından biridir: Ölümünden birkaç hafta önce tamamladığı *Polistiren Ezgisi* çevirisi de buna tanıklık eder.

Paris'te Calvino göstergebilimle de ilgilenir, Roland Barthes'in *Balzac'ın Sarrasine*'i üzerine iki seminere katılır. Calvino, fantastik üslubunu kurgu-bilim tarzına yaklaştırarak *Kozmokomik Öyküler* (Le cosmicomiche, 1965) ile *Sfır Zaman*'ı (Ti con zero, 1967) yazar. Alışıldık temalarından uzaklaşarak yeni bir gerçeklik görüşünü anlatmak için modern bilimi, hayali koşullar yaratmak üzere bir araç olarak kullanır.

Ayrıca Paris, Calvino için Georges Perec'in keşfedilmesidir; Queneau'yla birlikte Perec, en çok hayranlık duyduğu çağdaş Fransız yazarı haline gelir. Calvino'nun *Küçük Resimli Okuma Kitabı* açıkça Perec'in anlamı aynı olan *Petit abécédaire illustré*'sinden esinlenmiştir.

Ludovico Ariosto'nun *Çılgın Orlando* (Orlando furioso) adlı şiir kitabı için yaptığı düz yazı şeklindeki çevirisi 1970 yılında yayımlamıştır.

1971'den başlayarak, Calvino kişisel olarak yönetimini üstlendiği bir yayıncılık projesi için kollarını sıvar: bu proje *Yüz Sayfa* (Centopagine) dizisidir. Yaklaşık on beş yıl boyunca büyük bir bağlılıkla sürdüreceği bu projede amacı, her çağ ve ülkeden büyük hikayecileri sunmaktır ve dizide toplam yetmiş yedi kitap yayımlanmıştır.

1972'de *Görünmez Kentler*'i (Le città invisibili) yayımlar. Bu kitabın kahramanı, zayıflayan imparatorluğundaki çeşitli hayali kentleri satranç oyunları esnasında anlatarak yaşlı Kubilay Han'ı eğlendiren efsanevi Marco Polo'dur. Anlatılan kurmaca kentlerin her birine bir kadın ismi verilmiştir. Calvino, anlatıyı göstergeler üzerine kurmuştur ve kitap göstergebilim açısından temel yazınsal yapıtlar arasında yer alır.

1974'ten 1979'a kadar, *Corriere della Sera* gazetesinde anlatılar, yolculuk yazıları, siyasal ve toplumsal gerçeklik üzerine gözlemler yazar. İlk katkıları arasında, otobiyografik nitelikli *Bir Savaşın Anısı* (Ricordo di una battaglia) yer alır; bir partizan çarpışmasının, San Remo içlerinde stratejik bir merkez olan Baiardo'yu 17 Mart 1945 günü ele geçirmeye yönelik talihsiz girişimini anlatan bir yazıdır. 1 Ağustos 1975'te, *Zürafaların Koşusu* (La corsa delle giraffe) ile *Palomar*'ın anlatılar dizisi başlar. İran, Meksika ve Japonya'daki yolculuklarından doğan, daha sonra 1984 yılında yayımlanan *Kum Koleksiyonu* (Collezione di sabbia) bir araya getirilen yazılar da önemli deneme-inceleme yazılarından.

1979'da, *Görünmez Kentler* ile birlikte uluslararası bir ün kazandığı kitabı *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*'yu (Se una notte d'inverno un viaggiatore) yayımlar. Roman içinde roman olan bu kitabın başkahramanı okurdur. Kitap, Calvino'nun okurla oynadığı, sesini ona duyurmaya çalıştığı, kurgusal olarak farklı bir anlatımıyla post-modern roman türünden yazılmış bir eserdir. Calvino eserinde kendi eserinin yazım sürecini cümle aralarında gizleyerek anlatır ve okuru kendine çekerek onu yazacağı eseri bulması için yola düşürür. Aynı yıl, Calvino, *La Repubblica*'da yazmaya başlar. "Ben de Stalinist miydim?" (Sono stato stalinista anch'io) ilk uzun yazısının başlığıdır.

1980'de Calvino ailesi İtalya'ya geri döner ve Roma'ya yerleşir. Yazar, burada, *La Repubblica* gazetesiyle olan çalışmalarını daha da yoğunlaştırır. Denemelerini topladığı *Unutmak İçin* (Una pietra sopra) adlı kitabını 1980'de, *Palomar*'ı ise 1983'te yayımlar. Bu kitapta ana karakter Bay Palomar, doğayı gözlemler ve anlatır; insan ve evren, doğa ve insan iletişimindeki gizli benzerlikleri bir iç konuşmayla sorgular.

6 Eylül'de, Roccamare villasında, Calvino inme geçirir. Önce acil olarak Grosseto Hastanesi'ne kaldırılır; daha sonra, durumunun ciddiliği karşısında hastanenin yetersiz olduğu anlaşılınca, Siena'daki Santa Maria della Scala Hastanesi'ne götürülür ve ameliyata alınır. Durumu tam iyiye doğru giderken, bir beyin kanaması sonucu 18 Eylül'ü 19 Eylül'e başlayan gece yaşamını yitirir. Tam da bu sıralarda Charles Norton Eliot Konferansları olarak hazırladığı projeyi sunmak üzere Harvard Üniversitesi'ne gitmeye hazırlanmaktadır. Altı dersten oluşması

gereken bu proje ne yazık ki tamamlanamaz, ama beşi bir kitapta yayınlanır: *Amerika Dersleri* (Lezioni americane).

Otobiyografik nitelikli *San Giovanni Sokağı* (La strada di San Giovanni), deneme-inceleme yazılarını bir araya getiren *Klasikleri Niçin Okumalı?* (Perché leggere i classici) ve *Yazılan Dünya ve Yazılmayan Dünya* (Mondo scritto e mondo non scritto) ölümünden sonra yayımlanan kitaplarından bazılarıdır. Ayrıca, *Klasikleri Niçin Okumalı?*'da hayatının değişik dönemlerinde kendisi için büyük bir önemi olmuş yazarları, şairleri, bilim insanlarını ağırlamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nda görev alan bir grup partizan.

3. İTALYA'DA FAŞİZME KARŞI DİRENİŞ VE PARTİZAN SAVAŞI

a. İtalyan Direnişinin Genel Karakteri

İtalyan direniş hareketi, İkinci Dünya Savaşı sırasında hem Mussolini iktidarına karşı hem de Nazi Almanyası'na ve Naziler'in işgali sonucunda kurulan Salò Cumhuriyeti'ne karşı verilmiş bir mücadeleydi. İtalya'da Alman işgaline karşı verilen direniş ve partizan savaşı, Avrupa'nın diğer ülkelerinde görülen direnişlerden ve partizan savaşlarından farklı bir karaktere sahipti. İtalya, yalnızca yabancı güçler yani Almanlar tarafından işgal edilmiş bir ülke olmasının yanısıra faşist diktatörlüğün hüküm sürdüğü bir ülkeydi. Partizan savaşı, ülkenin bağımsızlığı uğruna verilen bir mücadele ve ulusal bir ayaklanmaydı, aynı zamanda diğer ülkelerde görülenden farklı olarak toplumsal ve militan bir mücadeleydi. Özünde antifaşist olan bu mücadele, ülkeyi yıkıma sürükleyen büyük sermaye gruplarına karşı çıkmıştı. İtalya'da verilen kurtuluş savaşı, proletaryanın ve halk yığınlarının, iktidarı alma, kapitalizmden kurtulma ve İtalyan toplumunu sosyalist bir topluma dönüştürme yolunda edindiği son derece önemli tarihsel bir deneyimdi.

Sanayi merkezlerindeki işçi sınıfı, partizan savaşının ve direnişin başkahramanıydı, mücadeleye en büyük katkıyı işçi sınıfı ile birlikte emekçilerin öncüsü Komünist Parti verdi.

Partizan örgütlerin tamamı, siyasi görüşü ne olursa olsun işçi sınıfının, köylülerin ve emekçilerin mücadelesinden güç aldılar. Onların yardımları olmasaydı, direniş bir ay bile süremezdi. Anti-faşist taraflar arasında, özellikle monarşi

sorunuyla ilgili, büyük bir ideolojik farklılık olmasına rağmen, ortak düşmanlarına karşı bir birlik oluşturmayı hemen başardılar.

“O zamanlar anti-faşist toplum üç kategoride sınıflandırılabilirdi: geleneksel anti-faşizmin parçası olup siyasi olarak organize edilenler (özellikle komünistler), 8 Eylül sonrası kendiliğinden isyan eden birçok genç, son olarak da, ilk başta rejimi destekleyip sonra batan gemiyi terk etmeye karar vermiş olan faşistler.” (Rinwick, 2012: 2)

Dağlarda gerilla savaşı, şehirlerde Alman işgalcilerine ve onların işbirlikçilerine karşı silahlı grupların eylemleri, kitlesel grevler ve düşmanın askeri araç-gereç üretiminin sabotajlar yoluyla baltalanması, askerlik hizmetinin reddedilmesi, Nazilerin yıkımlarına karşı sanayi kurumlarının ve altyapının korunması, siyasi ve ırkçı baskılara karşı protestolar ve gazete, bildiri, broşür, yeraltı radyosu gibi ajitasyon malzemelerinin hazırlanıp dağıtılması gibi farklı mücadele biçimlerinin bir arada yürütülmesiyle İtalyan direnişi güç kazandı.

İtalyan direnişi, Alman işgalcilerine karşı mücadele etmek üzere ortak bir amaç etrafında birleşen çeşitli toplumsal sınıflardan farklı siyasi görüşlere sahip erkek ve kadınların içinde yer aldığı büyük bir hareketti. Ancak bu güçlerin hepsi mücadeleye aynı ölçüde katkı sağlamadı. Direnişe, partizan savaşa ve ulusal ayaklanmaya her yönden en büyük katkıyı İtalyan Komünist Partisi yaptı. Liberal Parti ve Hıristiyan Demokratlar gibi diğer siyasi partilerin direnişin en ileri amaçlarını paylaştıkları söylenemez, hatta bunlara karşı mücadele ettiler. Kapitalizmin yeniden getirilmesini ve burjuva devletin temellerine dokunulmayan

muhafazakar bir rejime dönüştürülmesini istediler, bu yüzden direniş süresince daima onu frenleyici bir rol oynadılar.

Komünistler, sosyalistler ve eylemciler Ulusal Kurtuluş Komitesi'nin yönetimini ve Özgürlük Tugayları ile belli başlı partizan örgütlerinin komutasını ellerine almayı başararak direnişin en güçlü olduğu Kuzey İtalya'da belirleyici bir rol oynadılar. Yine bu solcu güçler ve Komünist Parti, partizan birlikler oluşturmak için Yukarı İtalya Ulusal Kurtuluş Komiteleri'ne ve Gönüllü Özgürlük Tugayları'na siyasi komiserler atanmasını kabul ettirmeyi başardılar. Bu komiserler, Ulusal Kurtuluş Komitelerini her bölgede kuracaklardı. Bu birlik komitelerinin yalnızca parti-içi örgütler değil, aynı zamanda kitlelerin öz yönetim organları, doğrudan demokrasinin araçları olması için mücadele edenlerin başında komünistler geliyordu. Fabrikaların içinde ortak ajitasyon komiteleri kurulmasını savunan ve bu öneriyi diğer partilere kabul ettiren de yine komünistlerdi. 1945'teki halk ayaklanmasını örgütleyen güçlerin başında da Komünist Parti geliyordu:

“Müttefikler gelmeden önce, Nazi faşistlerini yok etmek için ulusal ordunun ve halkın hep birlikte ayağa kalkması, ülkemiz açısından yaşamsal bir önem taşımaktadır. Özellikle Milano, Torino, Cenova vb. gibi kendi özgücümüzle kurtarıp faşistlerden temizleyebileceğimiz büyük şehirlerde, bu, vazgeçilmez bir görevdir.” (www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/140-sayi-206)

Milano'daki ayaklanmayı yönetmek için Luigi Longo'nun komünistleri, Sandro Pertini'nin sosyalistleri ve Leo Viliiani'nin eylemcileri temsil ettiği bir komite kuruldu. Anglo-Amerikan Müttefikler, Vatikan ve direnişin içindeki muhafazakar

güçler ayaklanmaya karşı çıkararak, Torino ve Cenova'da olduğu gibi, Milano'da da, ayaklanmayı baltalamak ve başarısızlığa uğratmak için her yolu denediler. Komünist Parti'nin, Eylem Partisi'nin ve diğer solcu güçlerin kararlı inisiyatifleri olmasaydı, kuzeyde ayaklanma daha başlamadan biterdi.

İtalyan direnişi, diğer Avrupa ülkelerindeki direnişlerden, Savoia Monarşisinin, Mussolini rejiminin yaptıklarından kendisinin sorumlu tutulamayacağını iddia ettiği gün olan 25 Temmuz 1943'ten ve yenilgiyi kabul eden monarşinin müttefiklerden ateşkes talep ettiği 8 Eylül'den çok daha önce başladı. İtalya'da, faşizme karşı yirmi yıldır küçük bir azınlık tarafından çetin bir mücadele veriliyor, bu mücadelenin başını Komünist Parti çekiyordu.

Direniş 1921-22'lerde başlayıp 1943 Eylül'ünden sonra ileri bir silahlı mücadele halini aldı ve yirmi ay süren zorlu çatışmaların ardından, İtalya'nın kuzey şehirlerindeki zafer ulusal ayaklanmayla sona erdi. 1944 Ağustos'unda Floransa'da çıkan isyan Kuzeydeki bu ayaklanmanın habercisiydi.

Direniş mücadelesi, Italo Calvino'nun da içinde yer alacağı Garibaldi hücum tugayları, GAP ve SAP gibi birliklerle güç bulmuştur. Garibaldi hücum tugayları, 1943 Eylül'ünde Nazi Almanyası'nın işgaline karşı kuruldu. İtalya'nın Alman işgali altında bulunan tüm bölgelerinde aktif mücadele veren 575 Garibaldi Saldırı Tugayı vardı. Bu da yaklaşık 210.000 partizana denk geliyordu. Her tugayın ana birimi, beş-altı savaşçının bulunduğu dört-beş mangadan oluşan müfrezelerdi. Garibaldiciler, boyunlarına kırmızı fularlar takıyor, bazı bölgelerde ayrıca kızıl gömlekler de

giyiyorlardı. 1945 Ayaklanması arifesinde, Garibaldi Hücüm Tugayları, partizanların %70'ini oluşturuyordu. Bu oran, şehirlere gidildikçe daha da yükseliyordu.

Komünist Parti bu tugaylara en iyi kadrolarını verdi. Bununla birlikte, tugaylarda parti ayrımcılığına yer yoktu. Sorumluluklar verilirken gözetilen tek ölçüt, kişisel yetenek ve fedakarlık ruhuydu. Komutanın görevi, askeri hazırlıkları yürütmek, hareket yapılacak hedefleri belirlemek ve bunların yaşama geçirilmesini sağlamaktı. Siyasi Komiser, tugayın siyasi eğitiminden, savaşçıların moral motivasyonundan ve yeteneklerinin geliştirilmesinden, halkla iyi ilişkiler kurulmasından ve propaganda ve ajitasyondan sorumluydu.

Açılımı “Yurtsever Eylem Birlikleri” olan GAP’ların en önemli özelliği, İspanya İç Savaşı sırasında Uluslararası Tugaylar arasında çarpışmalara katılmış olmasıdır. Genel olarak şehirlerde Alman subaylarına, düşman karargahlarına, cephaneliklere, hareket halindeki askeri konvoylara, tren istasyonlarına ve elektrik santrallerine saldırılar düzenleyen küçük birliklerdi. Onların yürüttüğü silahlı mücadele, işgal altındaki şehirlerin tam kalbinde verilebilecek en etkili mücadele biçimiydi.

GAP, birçok yerde eylem yapsa da ülke çapında büyük yankı uyandıran üç eylem gerçekleştirdi. En büyük yankı uyandıran eylem, *Faşizm’in Doktrini* (La dottrina del fascismo) adlı eserini yazan, Mussolini döneminde bakan olan, filozof Giovanni Gentile’nin, Floransa’da öldürülmesiydi. 15 Nisan 1944’te gerçekleşen bu eylemin öncülüğünü Bruno Fanciullacci yaptı. Diğer eylem ise 23 Mayıs 1944’te

gerçekleşti. Via Rosella'da bulunan Alman taburuna saldırıydı. Saldırı sonucunda otuz Alman askeri öldürüldü ve onlarca yaralı vardı. Buna sinirlenen Almanlar ağır bir misillemede bulundular. O alana yakın Fosse Ardeatine'deki yeraltı taş ocağında SS'ler tarafından rehin olarak tutulan 335 kişi kurşuna dizildi. Direnişçiler, katliamdan sonra yayınladıkları bildiriye, mücadeleyi sonuna kadar sürdürme kararlılığında olduklarını ilan ettiler:

“Roma'daki yurtsever partizan savaşçıların eylemleri, başkentimiz Alman işgalcilerden tamamen temizleninceye, Almanlar İtalya'dan sökülüp atıncaya, faşizm yıkılıp bağımsızlığımıza ve özgürlüğümüze kavuşuncaya kadar sürecek!” (www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/140-sayi-206)

Diğeri ise 7 Ocak 1945'te gerçekleşti. GAP birlikleri, Milano'da içinde Alman ve İtalyan askerlerinin bulunduğu Manetto barını havaya uçurdular. Sonuç olarak dokuz kişi öldürüldü, on dört kişi de yaralandı.

Açılımı “Yurtsever Eylem Mangaları” olan SAP'lar ise sivil bir yaşam sürerken amaçları Nazilerin tarım ürünlerini ve hayvanları yağmalamalarına karşı köylüleri korumaktı, esas olarak kırsal bölgelerde, ama zaman zaman fabrikalarda ve okullarda da örgütlü gerilla eylemleri düzenleyen kişilerin katıldıkları yeraltı örgütleriydi. SAP'lar şehirlerde lojistik görevlerde bulunurken köylerde halkı ve mallarını korumakla görevliydi.

Torino’da, daha Nazi işgali tazeyken SAP birimlerinin sayısı 700’ü geçmişti. Daha sonra ortak mücadele anlamında 1945 ayaklanmasının arifesinde Garibaldi Hücüm Turgayları ve GAP'lar ile birleşti.

b. Başlıca Olaylar

Direnş başlamadan önce, Mussolini’nin 25 Temmuzdaki çöküşü ile 8 Eylül ateşkesi arasında geçen “45 gün” olarak nitelenen kaotik ve trajik bir geçiş dönemi vardı. Villa Savoia’dan çıkar çıkmaz, III. Vittorio Emanuele ile yaptığı görüşmeden sonra, Mussolini kralın emri üzerine tutuklandı, ki önceden kral onu iktidara çağırmıştı. (Rinwick,2012:3)

Komünistler önderliğindeki direnişçilerin ülkede etkili olması ve müttefiklerin 1943'te Sicilya'ya çıkartma yapmasının ardından Kral III. Vittorio Emanuele, Mussolini'yi görevden aldı. Almanya, Kuzey İtalya'yı işgal etti ve Hitler'in emriyle, özel bir birim, Mussolini'yi 12 Eylül 1943'te Gran Sasso'da tutuklu bulunduğu otelden kurtararak uçakla önce Roma'ya, sonra aynı günün akşamı bir nakliye uçağı ile Viyana'ya kaçırıldı. Birkaç gün sonra ise Hitler'in karargahının bulunduğu Rastenburg'a götürüldü. Mussolini, burada Adolf Hitler tarafından karşılandı. Burada oğlu ile beraber karargaha götürölüp bir sığınağına yerleştirildi. Mussolini sonra Münih'e gitti. Orada oğlu ve İtalya'dan gelen karısı ile beraber, Bavyera kraliyet ailesi Wittelsbacher'lerin şatosuna yerleşti.

Mussolini sonra Kuzey İtalya'ya döndü. Cumhuriyetçi Faşist Parti'yle beraber Salò Cumhuriyeti'ni kurdu. 15 Eylül 1943'te hükümet işlerini üstlendi. Ancak kurduğu bu hükümet sadece bir gölge hükümetti ve Almanların kukla rejimi olmaktan öteye gidemedi. Asıl söz, Alman işgal yetkililerindeydi.

Nihai zafer, 1945 Nisan ayının ilk günü Müttefiklerin Po bölgesine hızlı bir girişle Nazilere karşı son saldırısını düzenlemesinden sonra oldu. Müttefikler hala Emilia'dayken, Kuzeyin büyük şehirleri 24 ve 26 Nisan tarihleri arasında Almanlara karşı ayaklandılar. Savaşın son günlerinde, 25 Nisan 1945'te, bir Alman delegesini bekleyen Mussolini, kimsenin gelmemesiyle şaşkına dönmüş, Almanlar tarafından aldatıldığını anlamıştı. 27 Nisan sabahı, İspanya'ya kaçmak için bir uçağa binmek üzere İsviçre'ye gitmek amacıyla zırhlı bir araba ve yirmi beş kamyon ile beraber yola koyuldu. Yolda ilerlerken partizanlarla Musso adı verilen yerde çatışmaya girdi. Faşistler hemen teslim olsalar da Mussolini zırhlı arabayla kaçmayı başardı. Mussolini ve beraberindekiler, 52. Garibaldi Tugayı tarafından, Como Gölü yakınlarında durduruldu. Partizanlar arabayı ararken battaniyeye sarılmış bir erkek buldular. Arabanın içindekiler zavallı bir sarhoş diye geçiştirmeye çalışsalar da battaniyeyi kaldıran partizan onu tanıdı ve böylece Mussolini yakalanmış oldu.

Partizanlar, Mussolini'yi birkaç kez Como'ya götürmek istedi fakat daha sonra onu Mezzegra'ya getirdiler. Orada De Maria ailesinin çiftlik evinde son gecelerini geçirdi. Ertesi gün 28 Nisan'da Ulusal Kurtuluş Komitesi'nden Mussolini'yi öldürme emrini alan asıl adı Walter Audisio olan Albay rütbeli komünist partizan Mussolini'yi vurarak öldürmüştür. *Kurtuluş günü, bugün hala*

İtalya'da direniş ve savaşın bitişi için sembolik bir tarih gibi olan 25 Nisanda kutlanır. (Rinwick, 2012: 3)

c. Kurtarılmış Bølgeler ve Partizan Cumhuriyeti

1943 yazından itibaren, kendi topraklarını ve köylerini Alman işgalcilerden kurtaran halk, giderek daha geniş toprakları denetimi altına aldı. Val di Lanzo, Val Maria, Longhe, Piemonte bölgesinde Valsesia, Lombardia bölgesinde Oltrepo, Liguria'da Torriglia Cumhuriyeti, Bologna Alplerinde Mantefiorino Cumhuriyeti, Piemonte'de Val d'Ossola ve Alto Monferrato, Cornia ve Frivli gibi on beş Partizan Cumhuriyeti doğmuş oldu.

Yirmi yıl süren faşist diktatørlükten sonra, buralarda yaşayan insanlar, yeniden özgürlüklerine kavuştular ve partizanlarla sıkı işbirliği içinde, demokratik bir biçimde kendi kendilerini yönetmeye başladılar. Ulusal Kurtuluş Komiteleri aday listelerini hazırlıyor, ama seçimler genelde meclis üyeleri arasında doğrudan "el kaldırma" yöntemiyle yapılıyordu. Temel gıda maddelerinin fiyatını denetleyen, ekmeğin ve etin dağıtımını yapan, kaçaķçılıęa ve karaborsaya karşı mücadele eden halk yönetim organları kuruluyordu. Vergilerin belirlenme ve toplanma biçimi halk yararına değiştirildi, yeni türde toprak sözleşmeleri yapıldı. Eęitime ve sağlığa önem verilip hastaneler, okullar, huzur evleri ve kreşler inşa edildi. Ayrıca her yerde olanaklar ölçüsünde kültürel faaliyetler düzenlendi; partizanların yaşamından kesitler sunan fotoğraf ve resim sergileri hazırlandı. Partizan temsilcilerinin de içinde yer

aldığı halk mahkemeleri kurularak adalet işlerinin yönetimine yenilikler getirildi. Garibaldi Tugayları'nın yayın organı Il Combattente (Savaşçı) şöyle yazıyordu:

Partizanlar, geçtikleri her yere politik eğitimin silinemez izlerini bırakmalıdır.
Partizan köyler, kurtarılmış bölgeler demokratik İtalya devletinin birer modeli
olmak zorundadır. (www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/140-sayi-206)

Partizan Cumhuriyetleri, İtalya'da bulunan Alman bölüklerinin şiddetli saldırılarına direnecek güçte olmadıklarından, kimisi birkaç hafta, kimisi birkaç ay olmak üzere kısa ömürlü oldular. Ayrıca Anglo-Amerikan müttefikleri defalarca söz verdikleri yardımı asla sağlamamıştı. Alman bölükleri, savaş uçakları da dahil olmak üzere, modern bir ordunun savaş gücü yüksek her türlü aracıyla donanmışken, İtalyan partizanların ellerinde makineli tüfekler ve el bombalarından başka silah yoktu. Direniş sırasında kurulan bu Partizan Cumhuriyetleri, ömürleri çok sürmüş olmasa da taşıdıkları siyasi önem bakımından, İtalya'nın gelecekteki proleter devrimi için örnek oluşturmuştur.

Sonuç olarak, İtalyan direnişi, Avrupa'nın Hitlerci askeri işgale karşı verdiği direniş ve partizan savaşları arasında yerini aldı. Monarşi sona erdi, Cumhuriyet kuruldu ve o günkü en ileri anayasalardan biri olan yeni burjuva-demokratik anayasa kabul edildi.

4. YENİ GERÇEKÇİLİK AKIMI

1930'lardan sonra İtalya'da gerçekçi, yeni bir akım belirmeye başlar. Bu akım İkinci Dünya Savaşı sırasında biraz durgunluk dönemi yaşasa da savaş sonrasında özellikle 1943 ve 1955 yılları arasında iyice atağa kalkarak tüm İtalya'yı etkisi altına alır. Yazarlar, 19. yüzyılın anlatımından uzaklaşarak, bilinçaltında kalmış, bastırılmış psikolojik duygu ve düşünceleri bir tarafa bırakıp bakışlarını gerçeğe çevirerek, yapıtlarında gerçeği araştırır. Böylece daha önce 19. yüzyılın ikinci yarısında, iki ayrı ad altında gelişen Gerçekçilik (Realismo ve Verismo) akımı yeniden alevlenip gerçekçi anlatım ön plana çıkar ve kısa zamanda bu alanda önemli yapıtlar üretilmeye başlanır. Bu yeni edebi kıpırdanma daha sonra Yeni Gerçekçilik Akımı olarak anılır. Yani bu akım, en öz anlatımıyla, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın ortaları arasında İtalyan tarihinde yaşanan gerçeklerle halkın bilinçlenmesi olayının edebiyata yansımasıdır. Akımın temelleri Gerçekçilik çağında atıldığı için Pavese ve Vittorini gibi bazı yazarlar Gerçekçilik akımından sonra bu akımın da öncülüğünü yaparlar. İlk dönem Yeni Gerçekçi eserler arasında, Alberto Moravia'nın *Aylaklar'ı* (Gli indifferenti, 1929), Corrado Alvaro'nun *Aspromonte İnsanlar'ı* (Gente in Aspromonte, 1929) ve Ignazio Silone'nin *Fontamara'sı* (1930) yer alır. Yeni Gerçekçilik Akımı yazarlarını bir başlık altında nitelendirmek çok zordur, çünkü bu hareketin belirli bir programı yoktur. Italo Calvino, hareketi şu şekilde tanımlar:

“Yeni Gerçekçilik” bir okul değildi. Yeni gerçekçilik, büyük ölçüde merkez dışından gelen bir sesler bütünüydü, farklı İtalya'ların değişik açılardan keşfiydi, aynı zamanda –ya da özellikle- o ana dek edebiyatın hiç işlemediği

İtalya'ların. Birbirine yabancı ya da yabancı olduğunu sandığımız İtalya'ların çeşitliliği olmasa, mayalanıp edebiyat dilinde yoğrulması gereken ağızların ve yerel deyişlerin çeşitliliği olmasa, “yeni gerçekçilik” olmazdı. (Calvino, 2013: 9)

Birinci Dünya Savaşı'nın acıları henüz dinmemişken İkinci Dünya Savaşı'nı, ardından ülkede baş gösteren iç savaşları, parti çatışmalarını yaşayan halk ve aydınlar, böylesine kısa bir tarihi süreç içinde değişik bazı rejimleri de deneyince, doğal olarak büyük umutlar ve düş kırıklıkları arasında bocalarlar. Bunun sonucunda aydınlarda iki genel eğilim göze çarpar. Bazılarında uzun zaman kendi iç sorunlarıyla uğraşmanın verdiği bıkkınlıkla dışa açılma, ülke sınırları dışına taşma ve değişik kültürleri inceleme arzusu doğar. Bazıları da aydın kişinin toplumdaki işlevini yepyeni bir bilinçle araştırmaya başlar. Bu ikinci gurubun çabaları sonucunda ise Yeni Gerçekçilik Akımı'nın temelleri ortaya atılır. Ne var ki böylesine karmaşık fikirlerin çatıştığı bu dönemde aydınların davranışlarında da bazı çelişkiler göze çarpar: bazı aydınlar toplumsal sorunlar karşısında geleneklere bağlı kalırken, bazıları kültürü bir ayrıcalık olarak değil, topluma acilen götürülmesi gereken bir hizmet olarak görürler ve kültür aracılığıyla toplumsal reformun temellerini atmaya amaçlarlar. Halkın kendi yazgısını ilk kez kendi elleriyle yönlendirdiği İtalyan Birliği hareketinden sonra direniş hareketinin de getirdiği yeni soluk ile biraz olsun canlanan aydınlar, yıllardır bir kenara itilmiş toplumsal sorunlara eğilmeyi artık bir görev olarak görmeye başlarlar. Kazanılan bağımsızlık savaşının da uyandırdığı güven duygusuyla, edebiyatta yeni bir tarih sayfasını başlatarak ülkenin içinde bulunduğu politik ve sosyal koşulları incelemeye koyulurlar. Birbirlerinden bağımsız olarak, toplumun geçirdiği evreleri ve uğradığı değişimleri dile getirip çağın değişik

gerçeklerini yansıtmayı amaçlarlar. Ortak özellikleri ise, toplumun tabularından sıyrılarak özgürce düşünmek ve yazmaktır. Bu dönemde yazarlar, yeni bir demokratik toplum bilinci oluşturma ve devlet yapısını yenileme sürecinde bir görev alma gereği duyarlar. Böylece, özgürlükçü ve aktif bir kültür bilinciyle ulusun sorunlarına bir çözüm bulabileceklerdir. Dönemin tarihsel gerçeklerini anlatan edebiyat, aynı zamanda yazarın kendisini dile getirme aracına da dönüşür. Calvino bu durumu şu şekilde açıklar:

“ ...anlattığımız öykülerin hammaddeden ibaret olduğu hiç bu kadar açık olmamıştı: genç yazarı bir şeyler yapmaya iten patlayıcı özgürlük dürtüsü, belgeleme ya da bilgilendirme isteğinden çok, dile getirme isteğinden kaynaklanıyordu. Neyi dile getirme? Kendimizi, yaşamın yeni yeni öğrendiğimiz buruk tadını, bildiğimizi ya da olduğumuzu sandığımız ve belki de o anda gerçekten bildiğimiz ve olduğumuz pek çok şeyi. (Calvino, 2013: 8)

Yeni Gerçekçi yazarların ideolojisi toplumu devrim yapmaya çağıran, işçi sınıfının hakimiyetini ve ezilen kesimlerin kurtuluşunu hedefleyen, faşizm karşıtı bir ideolojidir. Akım, faşizm rejimine karşı gösterilen toplumsal tepkiyi anlatan kültürel bir gösteridir. Bu akım, savaşın ve Alman işgalcilerine verilen mücadelenin ardından gerçeği sorgular ve edebiyatın da bu mücadelenin, eylemin bir parçası olmasını öngören o tarihsel süreçteki gereksinimleri karşılaması gerektiğini savunur.

Bu dönem yapıtlarının konularını savaş, direniş hareketi, köylü ve işçi sınıflarının haklarını elde etmek için verdikleri savaşım, direnişçiler, işçiler,

grevler, bombalamalar, kurşuna dizmeler, toprak işgalleri, sefalet içinde yaşayanlar oluşturur. Yeni Gerçekçi yazarların başlıca hedefi, bu denli acı ve trajik anıların unutulmasını engellemek ve ideal koşulları oluşturabilecek unsurları araştırıp bulmak için bu deneyimleri hep göz önünde tutmaktır. Yazarlar bu konuları işlerken insan ilişkileri, insanlar arasındaki iletişim kopuklukları, çelişkiler ve bunlardan doğan anlaşmazlıkları da ele alırlar. Eserlerinde kullandıkları dil, yeni insanî ve toplumsal değerlerin kolayca anlaşılmasını sağlayacak şekilde günlük konuşma dili, yöresel dildir. Bu yöresel dil, halktan seçilen eser kahramanının rolünün önemini artırır.

"Yeni Gerçekçilik" terimi aynı zamanda İtalyan sinemasında filmleri hep sosyal içerikli olan Visconti, De Sica ve Rossellini gibi yönetmenlerin öncülüğünü yaptıkları sanatsal eğilim için de kullanılır. Bu dönemde sinema, dönemin gerçeklerini dolaysız olarak yansıtan bir sanattır. Sinemadaki bu başlangıç edebiyat üzerinde büyük ölçüde etkili olur ve böylece bu yüzyılda sinema sanatının yanısıra gerçekleri önyargısız olarak yansıtan bir düzyazı geliştirilir. Akım büyük bir badirenin ardından ortaya çıkan son derece karmaşık, iç içe girmiş kavramların çözülmeye çalışıldığı bir dönemde patlak verdiği için, zaman zaman değişik düşüncelerin etkisi sezilir. Örneğin dekadan yazarların sevdiği motiflerin bazıları Yeni Gerçekçilik Akımı izleyicilerinde de gözlenir. Pavese ve Cassola gibi yazarların yapıtlarında bu etkileri görmek olanaklıdır.

Yeni Gerçekçilik Akımı'nın temelinde hep bir ikilem (Dualismo) hissedilir. Örneğin izleyiciler arasında kimileri gerçeklere doğacı (naturalist) geleneklere bağlı kalarak yaklaşırken kimileri lirizmi ön plana alarak gerçeği eski geleneksel modeller

çerçevesinde araştırdılar. Bazıları yalnızca 30'lu ve 40'lı yılların ahlaki sorunlarını işlerken, bazıları o eski yalnızlık duygusunu aşarak kendi kendine yeten, sorunlarını tek başına çözümlen eden edebiyatçı tavrından kurtulup insanlarla doğrudan ilişki kurdular ve onlara değişik açılardan yaklaşıp insan gerçeğini her yönüyle incelemeyi amaçladılar. Yeni Gerçekçilik Akımı faşizmin politik ve sosyal havası içinde yeşerdiğinden ve o dönemde geleneksel aristokratik edebiyat yaygın olduğundan akımın izleyicilerinde görülen bu çelişi doğağ karşılanabilir. Oysa bu kişilerin asıl amacı 20. yüzyılın başından beri Avrupa'da esen kültürel rüzgarlardan soyutlanarak kendi gerçeklerini etki altında kalmadan, yalın bir biçimde anlatabilmektir. Bu nedenle, savundukları akımı bu dış etkilerden arındırarak, ona daha belirgin bir yön verebilmek için, her şeyden önce Avrupa'da hüküm süren köklü akımlarla boy ölçüşebilecek kadar güçlü olmaları ve bir birlik içinde bulunmaları gerekiyordu. Nitekim tüm çabalara karşı, yenmeye çalıştıkları Dekadentizm akımının etkisinde kalmaktan kurtulamadılar. Bu akımın etkisi nedeniyle yeni gerçekçi yazarlarda büyük bir içtenlik ve lirizm hakimdir. Yani akımın dokusunda, ona karmaşık bir yapı kazandıran dekadan bir eğilim göze çarpar. Kısacası, Yeni Gerçekçilik, yalın hatta çirkin gerçekleri betimlemeyi savunan, geleneksel lirizm eğiliminden de uzaklaşmadan şiirsel bir anlatımı yeğleyen 20. yüzyılın en önemli yenilenme hareketlerinden biridir denilebilir.

Savaş sonrasının çağdaş gerçeğini iletme gereksinimi dergilerin kurulmasına yol açar. En önemli dergi şüphesiz, 1945'ten 1947 yılına kadar yayımlanan Elio Vittorini'nin *Il Politecnico*'sudur. Hem edebi hem politik olan bu dergiyle birlikte, Vittorini savaş sonrası kültürün en büyük organizatörlerinden biri olarak gösterilir.

Dergi, yeni kültür anlayışını yaymayı, köşesine çekilmiş, toplumdan soyutlanmış edebiyatçı tipini geleneksel kalıplardan kopararak toplumsal işlevini yapmaya özendirme amaçlamaktadır. Bir anlamda edebiyatçıların dışa açılmasını, toplumu gerçeklerle donatarak ona yol göstermeye yönelik bir üretimi arzular. Yine 1951 yılında, Einaudi yayınevinde *Mercanlar* (I coralli) anlatım dizisini kurar, burada genç İtalyan yazarların birçok yeni gerçekçi eserleri çıkmıştır. Oldukça kısa olan romanları çağdaş İtalya'nın sosyal temalarına değinir.

Önceden de söylenildiği gibi, Yeni Gerçekçi hareketteki yazarları bir listede toplamak çok zordur, çünkü her birinin kendine has bir tarzı vardır ve bütün eserlerinde Yeni Gerçekçilik Akımı'na yer vermezler. Bu yüzden Yeni Gerçekçilik döneminde eserlerini yayımlayan yazarlara değinmek gerekir. Bu hareketin en önde gelenleri arasında, Vasco Pratolini, Cesare Pavese, Carlo Levi, Elio Vittorini, Primo Levi ve Italo Calvino gibi yazarlar vardır.

Carlo Levi'nin 1945 yılında çıkan *İsa Bu Köye Uğramadı* (Cristo si è fermato a Eboli) adlı Yeni Gerçekçi romanı, güney sorunundan esinlenmiştir. Aynı yıl çıkan bir diğer roman, Elio Vittorini'nin *İnsanlar ve İnsan Olmayanlar*'ıdır (Uomini e no). 1947 yılında, Vasco Pratolini'nin yayımlanan romanları *Fakir Aşıkların Hikayesi* (Cronache di poveri amanti) ve *Aile Günlüğü*'dür (Cronaca familiare). Aynı yıl, Italo Calvino'nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'sı ve Cesare Pavese'nin *Yoldaş*'ı (Il compagno) çıkmıştır. Primo Levi'nin lager kampında yaşadığı deneyimleri anlattığı kitabı *Bunlar da mı İnsan?* (Se questo è un uomo) 1947 yılında çıkmıştır. Diğer Yeni Gerçekçi eserler; Renata Viganò'nun *Ölüme Giden Agnese* (L'Agnese va a morire,

1949), Francesco Jovine'nin *Sakramentin Toprakları* (Le terre del Sacramento, 1950), Giuseppe Marotta'nın *Napoli Altını* (L'oro di Napoli, 1947) ve Angelo Del Boca'nın *İçimde Doğan Adam* (Dentro mi è nato l'uomo, 1947) eserleridir. Son olarak Vasco Pratolini'nin *Metello* (1955) adlı romanıyla birlikte yeni gerçekçi edebiyat sürecinin sona erdiği söylenebilir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında İtalyan Edebiyatında üretilen yapıtlarda, temelde hemen hemen aynı konular işlenmiş ve aynı kaygılar dile getirilmiştir. Her şeyden önce tüm yazarlarda sansürleriyle edebiyatı ve sanatı yok etmiş olan faşizme karşı bir tepki gözlenir. Fakat yazarlar bu dönemde çok daha bilinçli ve gayretli bir biçimde çalışarak yapıtlarını ve kendi insanlık onurlarını korumaya çabalamış ve sonunda gelecek kuşaklara belge niteliğindeki değerli yapıtlarını bırakmışlardır. Nitekim Carrado Alvaro bu konuda şöyle der:

“Çalışarak yalnızca kendimizi değil, bizden sonra geleceklere de yararlı şeyler bıraktığımızı sanıyorum. Biz sade ama modern bir dil yarattık; doğrudan doğruya insana olmasa da topluma seslendik... birçok evrensel ögeyi milliyetçi bir kimlik altında birleştirdik.” (Kurray, 2000: 165)

İncelendiği üzere Yeni Gerçekçilik Akımı eski, aristokratik edebiyata bir başkaldırı niteliğinde olan, tarihi, sosyal ve demokratik gerçeklere değinen gerçekçi bir eğilimdir. Fakat bu akım programlandığı ölçüde gerçekçi olamamıştır, çünkü yıllardır alışılmış, geleneksel sanat üslubunu yalınlaştırarak halk dili düzeyine indirgemeye çalışmış ve aristokratların yurdunu köylü ve işçi sınıfının yurduna dönüştürmek istemiştir. Oysa İtalyan Edebiyatında öteden beri hakim olan klasikçi

özelliklerden bir çırpıda kurtularak halkçı ve gerçekçi bir edebiyat yaratmak kolay değildir. Yeni Gerçekçilik Akımı'nın izleyicilerinde bir birliğin kurulamamış olmasının nedeni budur.

Savaş sonrasında ortaya çıkan Yeni Gerçekçilik Akımı'nın en önemli izleyicilerinden biri olan Italo Calvino, direniş hareketine etkin olarak katılmış ve komünist parti için çalışmıştır. Yurdunun olaylarını yakından izleyen bir aydın olan Calvino, gerçeklerin kılık değiştirdiği bir dönemde bu değişimi edebiyata aktarmayı amaçlamıştır. İlk eserleri arasında yer alan *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* ve *Karga Sona Kaldı*, Yeni Gerçekçilik Akımı'nın önemli eserlerindedir, ayrıca *Atalarımız* üçlemesinde masalımsı bir hava olmasına karşın yazar, yaşam karmaşasının neden olduğu somut gerçeklerden söz eder. İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanmış ve direnişe bağlı gerçek deneyimleri anlatma ihtiyacı duyan yazarlar arasında yer alan Italo Calvino şöyle der:

“Savaşı yaşamıştık ve partizanlık yapmaya ucu ucuna yetişmiş en genç grup olarak biz, kendimizi ezilmiş, yenik düşmüş, “hezimete uğramış” gibi değil; yeni sona eren savaşın itici gücüyle hareket eden galipler gibi, savaştan kalan bir mirasın yegane varisleri gibi hissediyorduk. Ne var ki, kolaycı bir iyimserlik ya da kendinden menkul bir coşku değildi bu; tam tersine, kendimizi varisi hissettiğimiz şey, yaşamı bir kez daha sıfırdan başlayabilecek bir şey olarak duyuşumuzdu, genel, sorunlu bir öfkeydi ve aynı zamanda, katliam ve bozgunu yaşayabilme gücümüzdü; ama biz aşırı bir özgüvene dayalı neşe yönünü öne çıkarıyorduk. Birçok şey o iklimden doğdu, ilk öykülerimin ve ilk romanımın bakış açısı da.” (Calvino, 2013: 7)

a. “ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA” ADLI ROMANIN ÖZETİ

1947 yılında yayımlanan Örümceklerin Yuvalandığı Patika, İkinci Dünya Savaşı'nın son aylarında, İtalya'da Alman işgalciler ile partizanlar arasındaki çatışmayı Pin adında bir çocuğun gözünden anlatmaktadır.

Başkahraman Pin, toplum tarafından dışlanmış bir çocuktur. Anne ve babası olmadığı için serbest büyüyen, aile terbiyesi almamış bir çocuktur. Böyle biri olduğu için yaşıtı çocukların aileleri tarafından istenmemektedir. Bu nedenle hiç arkadaşı yoktur. Kendisini çocuk olarak hissettiği ve hayallerini rahatlıkla kurabildiği tek yer örümceklerin yuvalandığı patika dediği gizli yeridir. Pin, sadece burada kendisini mutlu hisseder ve olur da bir gün gerçek arkadaşı olursa ona burayı gösterecektir.

Pin, arkadaşı olmadığı için, hep kendinden büyük insanlarla takılır. Büyüklerin dünyasına sığınmaktan başka elinden bir şey gelmez. Büyüklerin gittiği meyhaneye giderek, onlardan ağız bozuk laflar, terbiyesiz şarkı ve fıkralar öğrenir. Pin'in hayatını değiştiren unsur bir tabancadır. Bir gün meyhanedeki adamların ısrarı sonucu ablasıyla birlikte olmak için gelen Alman bir subayın tabancasını çalar. Pin'in tek amacı, kendisini onlara ispatlamak ve sevdirmektir. Ancak meyhanedeki adamlar tabancayla ilgilenmeyince onu örümceklerin yuva yaptığı gizli yerine götürür.

Tabancayla oynarken jandarmanın tabanca sesini duyması üzerine tutuklanır. Hapse atılır. Burada Kızıl Kurt adında on altı yaşında bir partizanla tanışır. Ona

hayran olur. Arkadaş olup hapisten kaçarlar. Ardından yine partizan olan Kuzen lakaplı bir adamla karşılaşır. Kızıl Kurt ve Kuzen aracılığıyla Pin, Dritto adında bir adamın önderlik ettiği, beceriksiz partizanlarla dolu bir birliğe katılır.

Kısa süre içerisinde kampta kendini sevdiren Pin, çeteden birisi olmuştur bile, herkesle içli dışlı ve kimi hangi sözle alaya alacağını, peşinden koşturacağını, harekete geçireceğini ve kızdıracığını bilmektedir. Henüz düşmanın kim olduğunu ve neden düşman olduklarını bilmeyen Pin, kamptakilerin açtığı bir muhabbet üzerine heyecanlanıp savaşa katılmayı ister. Hatta bir Alman denizcinin silahına sahip olduğunu ve yalnızca onun bildiği bir yer olan örümceklerin yuva yaptığı yerde tabancayı sakladığını söyler. Örümceklerin yuva yapması herkese saçma geldiği için kimse ona inanmaz. Aralarında Pelle adında bir adam tabancasını bulacağına bahse girer. Pin ise örümceklerin yuva yaptığı yeri kimsenin bilmediğini söyleyerek karşılık verir. Silah ve kadın düşkünü olan Pelle, nehrin kıyısındaki yerleri avuncunun içi gibi bildiğini söyler ve şehirdeki bütün fahişeler hakkında konuya hakim konuşmaları ve ablası hakkında – ablasının da onu iyi tanıdığını belli eden – değerlendirmeleriyle Pin'in hayranlığını kazanır.

Bir gün dalgınlık sonucu çıkan bir yangın nedeniyle birlik, silahlar ve eşyalarla başka bir yere taşınır. Akşama doğru Komutan Ferriera ile Komiser Kim çıkagelir ve Almanların saldırı için hazırladıklarını bildirirler. Birliktekiler Almanların yangını görüp geldiklerini düşünürler, ancak asıl sebep Pin'e silahının yerini bildiğini ve onu bulup alacağını söyleyip kamptan çekip giden Pelle'nin onlara ihanet edip karşı tarafa geçmesi ve onları ele vermesidir. Bunun üzerine faşistlere

karşı bir saldırı düzenlenir. Çatışma sonucunda kazanan ya da kaybeden olmaz. Partizanlar birkaç yaralı ile kampa dönerler. Partizanlar arasında Pin'in meyhaneden tanıdığı Gian adında eski bir arkadaşı da vardır. Pin'e mahalledeki herkesin bombardıman nedeniyle kaçtığını, ablasının da SS'lerle birlikte olduğunu söyler. Ayrıca ondan birliğin lağvedileceğini de öğrenir.

Ardından Kızıl Kurt çıkagelir ve hain Pelle'yi öldürüp silahlarına el koyduğunu söyler. Pin, kendi silahının da o silahlar arasında olup olmadığını Kızıl Kurt'a sorar fakat olumsuz yanıt alır. Öyleyse tabancanın hala gömülü yerinde olduğunu ve örümceklerin yuva yaptığı patikanın sadece kendisi tarafından bilindiğini sanıp rahatlar.

Kamp kurdukları yer güvenli olmadığı için, toparlanıp diğer partizan birliğinin bulunduğu yere giderler. Burada Pin, Dritto ile yaptığı bir tartışma nedeniyle dayanamayıp kamptan kaçar. Yapayalnız kalan Pin, tabancasına kavuşma umuduyla örümceklerin yuva yaptığı patikaya gider, fakat tabancası yerinde yoktur. Pelle'nin gelip tabancasını aldığını anlayıp ağlamaya başlar. Pin'in dünyada sahip olduğu tek şey olan tabancası artık yoktur. Şehre dönüp ablasını ziyaret eder. Ablası bir faşistin ona bir tabanca hediye ettiğini söyler, bu Pelle'nin çaldığı Pin'in silahıdır. Pin silahı alıp evden kaçar ve nehrin yolunu tutar. Sanki tabancayı çaldığı geceye geri dönmüş gibi hisseder. Tabancası vardır artık, ama yine yapayalnızdır. Bundan sonra ne yapacağını bilemeyip su kanalları boyunca yürürken karşısına dev gibi bir adam çıkar: bu Kuzen'dir. Pin, ona örümceklerin yuva yaptığı yerleri gösterir ve sonunda sihirli yerini gösterebildiği bir arkadaşına sahip olmanın mutluluğunu yaşar.

b. “ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA” ADLI ROMANIN İNCELENMESİ VE ESERDE YENİ GERÇEKÇİLİK AKIMI İZLERİ

İtalya’da, savaştan hemen sonra, faşizmin çöküşü ve basın özgürlüğüyle birlikte, Yeni Gerçekçilik Akımı’nın olgunlaşması için ön koşullardan biri olan “anlatma isteği” ortaya çıkar, başkalarının hikayelerini dinleme ve kendi hikayesini anlatma isteği o zamanlar İtalya’da çok yaygın bir duygudur. Özellikle kendi deneyimlerinden söz etmeye başlayan insanların zihinlerinde savaş henüz tazedir ve herhangi bir etkileşimde insanların savaştan bahsetmesi kaçınılmazdır. Calvino romanının önsözünde şöyle yazmıştır:

“Bugün beni çarpan yön özellikle bu: Henüz netlik kazanmamış bireysel eğilimlerimizden daha güçlü olan anonim sesi çağın. Kimsenin dışında kalamadığı bir deneyimden – savaş, iç savaş- çıkmış olmak, yazar ile okur kitlesi arasında bir iletişim yakınlığı kuruyordu: Eşit koşullarda, yüz yüzedik, anlatacak öykülerle dopdoluyduk; herkes payına düşen bedeli ödemiş, herkes karmaşık, dramatik, serüven dolu hayatlar yaşamıştı, birbirimizin ağzından sözü kapıyorduk. Konuşma özgürlüğüne yeniden kavuşmak, başlangıçta insanlarda bir anlatma takıntısına dönüşmüştü: Yeniden seferlerine başlayan, insanlar, un çuvaları ve yağ bidonlarıyla tıklım tıklım trenlerde her yolcu, keza “halk aşevleri”nin masalarında oturup yemeğini yiyen herkes, dükkanların önündeki kuyruklarda bekleyen her kadın, tanımadığı kimselere başından geçen olayları anlatıyordu; tek düze gündelik yaşamlar, başka çağlara özgü şeylermiş gibi görünüyordu, rengarenk bir öyküler evreninde hareket ediyorduk.” (Calvino, 2013: 7, 8)

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar, ülke 1924 yılından beri Benito Mussolini'nin egemenliği altındaydı. Kültür, devlet tarafından ideolojik nedenler yüzünden katı bir şekilde sansürlenmişti, üstün İtalyan üslubu, steril ve kendisini tekrarlayan bir hale bürünmüştü. 1930 rejiminde bütün filmler, büyük oteller ve gece kulüpleri gibi mekanlarda gösterilirdi. Filmlerde her şey gerçek dışı ve ulaşılamazdı. Nadiren gerçek hayatı yansıtan görüntüler gösterilirdi.

Böylece, savaşın bitimiyle birlikte ve sansür korkusu olmadan, İtalyan halkı savaş öykülerini bir solukta okuyuvermeye başlamıştı. İnsanların deneyimleri, başka insanlar tarafından hatırlanmalı, yeniden oluşturulmalı ve anlatılmalıydı. Herkes başkalarının hikayelerinde kendi deneyimlerinden bir şey bulduğuna göre, savaşın ortak referans tablosu, yeni gerçekçi gelenekte popüler patlamaya izin vermiştir.

O dönemde sanat ve edebiyatın savaş tarafından parçalanmış bir milletin yenilenmesine nasıl katkı sağlayabileceği üzerine tartışmalar olmuştur. O zamana kadar edebiyat hiç bu kadar önemli bir rol üstlenmemiştir. Sadece edebiyat değil, anı, günlük, haber yazıları, sinema da bu konuda rol üstlenmiştir. Tüm bunlar, ülke ve dünyayı sallamakta olan tarihi olayların gelişmesini belgeleme isteğiyle harekete geçmiştir.

O dönemde edebiyatçılar kendilerini sorumluluk almış hissetmişlerdir ve onlar için en önemli sorun savaşı nasıl sunacaklarıdır. Calvino şöyle yazmıştır:

“Romanı yazdığımında, bir “direniş edebiyatı” yaratmak henüz açık uçlu bir sorundu; “direniş romanı” yazmayı mutlak bir zorunluluk gibi görüyorduk. Kurtuluştan yalnızca iki ay sonra, kitapçıların vitrinlerinde Vittorini’nin *İnsanlar ve İnsan Olmayanlar*’ı çoktan yerini almıştı; kitap, en temel diyalektik ilişkiyi, mutluluk–ölüm ilişkisini ele alıyordu. Böylece, Milano’nun partizan grupları, şehrin iç içe geçen halkalar şeklindeki haritası üzerinde son derece hızlı tempolu romanlarına kavuşmuşlardı; dağlarda savaşım veren partizanlar olarak biz de kendi romanımız olsun istiyorduk: Bize özgü farklı ritmi, bize özgü farklı geliş gidişleri yansıtan bir roman...

Öykünün edebiyat üzerindeki etkisinin dolaylı, ağır ve çoğu zaman çelişkili olduğunu bilmeyecek kadar kültürden nasibini almamış birisi değildim... ama kanımca, kişi ne zaman tarihsel bir döneme tanıklık etse ya da o dönemde etkin bir rol üstlense, özel bir sorumluluk yüklenmiş hissederek kendisini.” (Calvino, 2013: 12, 13)

Yeni Gerçekçi bir yazar olarak Calvino, eser yazmaktaki amacını belgeleme olarak değil de, direniş deneyimini dile getirme olarak görür. Yeni Gerçekçilik Akımı’nı “Yeni Dışavurumculuk” olarak tanımlayan Calvino, bir belgesel yazmak yerine, partizanların günlük hayatlarının o buruk tadının nasıl olduğunu dile getirmekle ilgilenir.

“Genç yazarı bir şeyler yapmaya iten patlayıcı özgürlük dürtüsü, belgeleme ya da bilgilendirme isteğinden çok, “dile getirme” isteğinden kaynaklanıyordu. Neyi dile getirme? Kendimizi, yaşamın yeni yeni öğrendiğimiz buruk tadını, bildiğimiz ya da olduğumuzu sandığımız ve belki de o anda gerçekten bildiğimiz ve olduğumuz pek çok şeyi. Kişiler, manzaralar, silah atışları, siyasal mesajlar, yerel sözcükler, küfürler, liriklik, silahlar ve cinsel ilişkiler,

paletteki renklerden, portredeki notalardan ibaretti; asıl olanın, libretto değil, müzik olduğunu çok iyi biliyorduk.” (Calvino, 2013: 8, 9)

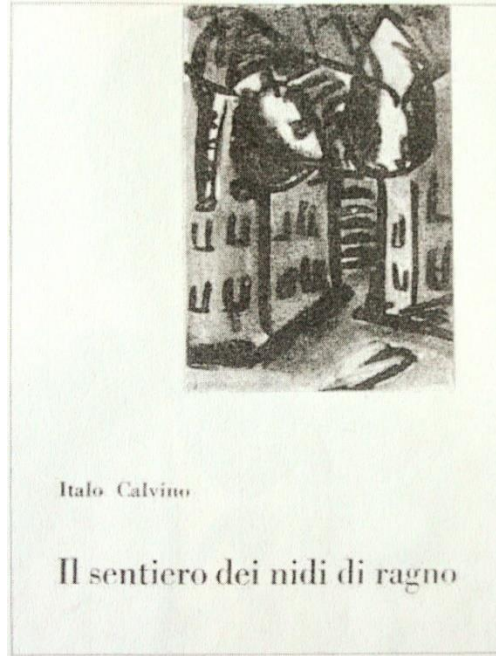
Calvino, savaş döneminin yarattığı hayal kırıklığı tuzağından çıkmak için bir çare arar, bu çare “anlatmaktır”, biçimini değiştirerek ve onu evrensel kılarak kendi deneyimini anlatır, ancak anlatırken onu yitirdiğini düşünür:

“Yazdığım bir kitap, onu yazarken yok ettiğim şeyin –yaşamım boyunca korusam, belki de son kitabı yazmamı sağlayacak olan, ama yalnızca ilkini yazmama yeten o deneyimin- yerini asla dolduramaz.” (Calvino, 2013: 25)

Bütün değerlerin altüst olduğu savaş sonrası, gerçeğin belgelenmesi ve toplumsal sorumluluk adına sanatta baş gösteren yeni gerçekçi tavır, genç Calvino’nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* adlı romanına da damgasını vurmuştur. Bu roman, yeni bir toplum idealinin oluşturulmasında yeni bir edebiyatın, edebiyatta yeni bir anlayışın etkili olacağı, bu edebiyatın etkin olarak bir tür tarih yazacağı düşüncesinin ürünüdür.

Yeni Gerçekçilik Italo Calvino tarafından son derece kişisel bir şekilde derlenmiştir ve onun Sentiero’sundaki Yeni Gerçekçiliği kesinlikle “şahsına münhasır” bir Yeni Gerçekçiliktir (Salama, 2007: 268) Giuseppe Bonura, 1999 yılında yayımlanan *Italo Calvino’yu Okumaya Davet* (Invito alla lettura di Italo Calvino) adlı kitabında şöyle yazmıştır:

“Calvino’nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*’yı yazmasındaki gizli tuttuğu istemi kendisini ortadan kaldırmaktır, yani dokunaklı bir otobiyografik anlatıya düşmemek için Calvino anonim bir anlatıcıya bürünür. *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*, anlatılan tarihsel olaylara rağmen, masalsi bir tona ve yapıya sahiptir. İçinde ideoloji vardır, sivil savaşta yaşanan deneyimi aktarma isteği vardır, ama bunlar masalsi bir boyutta anlatılır... Romanını yerine getirilmesi gereken bir sorumluluk olarak düşünür. Aynı zamanda, direnişi efsaneleştirmeme, onu yüceltmeme, onu bir araç olarak kullanmama prensibine sahiptir. Direniş, gerçek kahramanlar tarafından, kararlı Marksist idealler tarafından gerçekleştirilmiştir, ama bunların arasında hiçbir politik fikri olmayan insanlar da vardır. Calvino bu romanında, insanlığın tarihsel ve ulusal sınırlar dışında da geçerli olduğu mesajını verir. İnsanlık, bir çitle iyi ve kötüyü birbirinden ayırmak değildir: bu ırkçılığa girer, insanlık iyi ve kötünün karışımıdır.” (Salama, 2007: 268)

1947 yılında yayımlanan *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'nın ilk basımında kullanılan kapak

Örümceklerin Yuvalandığı Patika, 1946 Aralık ayında yirmi günde yazılmış ve 1947 yılında yayımlanmış, Italo Calvino'un ilk kitabıdır. Yazar, Cesare Pavese ve Giansiro Ferrata'dan destek görmüş ve kendisini tamamen yazmaya adanmıştır.

“Torino’da buz gibi bir tavan arasında yaşıyorum, kemer sıkarak ve annemle babamın gönderdiği havaleleri bekleyerek, bunun üzerine yazılarımla haftada kazandığım birkaç bin lireti ekleyebiliyorum ancak.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 42)

Bu sözleriyle 1947 Ocak ayının başlarında Scalfari’ye yazdığı bir mektubunda yakını. Calvino, bu romanyla, genç yazarlar için düzenlenen Premio Mondadori’ye katılır, ancak kitap başarısız olduğunda hayal kırıklığına uğrar. Ekim 1947’de Einaudi, romanı, *Mercanlar* adında derlemede yayımlar, kitap büyük bir başarı elde eder ve Riccione ödülünü kazanır.

Calvino'nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'nın ikinci basımı için hazırladığı bir tanıtım kartının ilk taslağı.

Dönemin yazarlarına en yakın edebiyat modeli, herkes tarafından okunabilen Amerikan modelidir. Deniz aşırı yazarları, kendilerini halkın bir parçası olarak görür. Calvino bu modele yakınlaşmak ister ve bizlere halkın baş kahraman olduğu bir hikaye anlatır. Ancak baş kahraman, otobiyografik bir roman yazmayı tercih etmese de, hikayeyi yaşamış olan kendisi olduğu da söylenebilir:

“Aylarca savaş sona erdikten sonra, partizan deneyimini birinci kişi ağzından ya da bana benzer bir kahramanla anlatmayı denemiştim. Birkaç öykü yazıp yayımlamış, ötekileri çöpe atmıştım; yazarken içim rahat değildi; içimdeki duygusal ve ahlaki fırtınaları bütünüyle yatıştırmayı başaramıyordum; hep yolunda gitmeyen bir şeyler çıkıyordu ortaya; kendi kişisel öyküm, sıradan, değersiz geliyordu bana; en çok söylemeyi istediğim şeyler karşısında kompleksler, ketvurmalar içindeydim.

İçinde yer almadığım öyküler yazmaya başladığımda, her şey tıkr tıkr işlemeye başladı: Dil, ritim, ölçü kesindi, işlevseldi; ne kadar nesnel, anonim kalırsam, öykü o kadar tatmin ediyordu beni.” (Calvino, 2013: 20)

Yine de yazarın hayatı, partizan hareketine katılımından doğan ve ayrıca çağın en entelektüellerinin etrafında dolaştığı edebi çevrelerdeki deneyimlerinin meyvesi olan *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'nın her sayfasında vardır. Her zaman var olan ve her zaman reddedilen bir biyografi:

“Ben hala bir yazarın tek önemli yanının yapıtları olduğuna inananlardanım. Bu yüzden özyaşamımla ilgili bilgi vermem, ya yanlış veririm, ya da onları her seferinde değiştirmeye çalışırım. Bilmek istediğiniz şeyi sorarsanız da,

söylerim. Ama size asla gerçeği söylemem, bundan emin olabilirsiniz.”
(Salama, 2007: 2)

Calvino, ilk basımından on yedi yıl sonra, 1964 yılında, romanını tekrar ele alarak yazarın tarihsel süreci ve kendi edebi ve insani gerekçelerini açıklayarak okuyucuyla diyalog kurduğu uzun bir sunuş hazırlar. Tam bir Calvino klasiği olan bu sunuşta yazar sanki okurlarını uyarmaktadır, onları bu ilk romanına hazırlamaktadır.

“Bu, yazdığım ilk roman; birkaç öyküm bir yana bırakılırsa, yazdığım ilk şey olduğunu bile söyleyebilirim. Şimdi elime aldığımda, nasıl bir etki yaratıyor üzerimde? Onu kendi yapıtlarımdan biri gibi değil de, daha çok, İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra, bir çağın genel ikliminden, ahlaki bir gerilimden, bizim kuşağımızın benimsediği bir edebiyat beğenisinden anonim olarak doğmuş bir kitap gibi okuyorum.” (Calvino, 2013: 7)

İki basım arasındaki farklılıklar konusunda 1983 yılında Calvino şöyle der:

“Bazı yerlerde düzeltmeler yaptım, çünkü bana çok kaba ya da çok öfkeli gelen şeyler yazmıştım. *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*’da değişik şeyler arasında, artık bilmediğim bir tür sinir bozukluğu vardı... belki de kitabı yazdığım zaman, İtalyan edebiyatı kitapları için o zamanlar olduğu üzere birkaç yüz kişilik bir toplumun alacağını düşünüyor olmamdı olay. Aksine çok fazla insanın okuduğunu gördüğümden, kitap gözümde bir değişti; onu tekrar okuyarak ‘nasıl olur da bunları yazmışım?’ diye düşündüm, böylece düzeltmeler yaptım.” (Fiorucci, 1987: 17)

Örümceklerin Yuvalandığı Patika faşizmin içinde var olmaya çalışan insanları anlatır. Roman; devrimci, sosyalist kahramanların kitabıdır, ama aslında hiçbiri kahraman ya da sosyalist değildir. Calvino masalcılığının ilk adımlarını bu romanda atar. Romanla birlikte Calvino, basit, anlaşılması kolay ve dürüst bir anlatıda savaş deneyimini dile getirir. Böylesine sert gerçekleri bile masal tonunda anlatmayı başarır ve bu tonla gerçekler daha da gerçek olur. Bu masalsılık yalnızca direnişin çocuk Pin'in gözünden anlatılmasından kaynaklanmaz. Romanın diğer kahramanları da çocuksu ve saftır. Mekân şiirsel bir fon oluşturur, sanki patika, dağlar, kent birer roman kişisidir. Daha romanın ilk satırlarında bu şiirsel fon göze çarpar:

“Yolun sonuna ulaşmak için, güneş ışınları, lacivert gök çizgisi boyunca uzanan kemerlerin birbirinden ayırdığı soğuk duvarları yalayarak dümdüz inmek zorunda. Dümdüz iniyor güneş ışınları, duvarlara gelişigüzel oyulmuş pencerelerden, pencere eşiklerindeki tencerelere ekili fesleğen ve kekiklerden, iplere asılı çamaşırlardan aşağı; sonra daha aşağı, basamaklı ve çakıl döşeli, ortada katır sidiği için bir suyolunun bulunduğu kaldırım taşına. Pin'in bir bağırması, dükkanın önünde, burnu bir karış havada, yüksek perdeden bir şarkı tutturması ya da kunduracı Pietromagro'nun vuracağı şaplak ensesine inmeden bir çığlık atması yetiyor, pencerelerde bir sesleniştir, bir küfürdür yankılanıyor.” (Calvino, 2013: 29)

Örümceklerin Yuvalandığı Patika, adından da anlaşılacağı üzere, giz ve macera dolu bir yolculuğun romanıdır. Örümcek ağlarıyla kaplı bir yerde gizlilik içeren bir olayın anlatımına yer vermiştir. Masalımsı bir öykünün varlığı söz konusu olsa da yansıtılan olay çok gerçek bir olaydır ve İkinci Dünya Savaşı'nı

anlatmaktadır. Faşizme karşı direnişe katılan bir avuç insanın gerçek öyküsüdür. Ancak bu gerçekliğe masal havasını veren örümcek kaplı yollarda saklanmış olan bir tabanca ve çocuk yaşında özgürlük savaşına bulaşmış bir çocuğun düşsel dünyasıdır. Ölüm-kalım savaşının yapıldığı bir zamanda bir tabancanın önemi yoktur, ama o tabanca bir Alman askerinin tabancası olursa konu başka bir boyut kazanır. Ancak o masalımsı havayı zorlayan ve konuyu daha da gerçekçi bir düzleme iten bir başka olay vardır; o da çocuk Pin'in ablasının Alman askerle yatmasıdır. Bu tarz olaylar savaş yıllarının kara bir tablosu olarak yorumlanabilir. Roman, o günlerin dramını ne ölçüde yansıtabilmişse o ölçüde gerçekçidir.

Daha bu ilk romanında Calvino “gerçekle sorunu” olmadığını ve gerçeğin üstüne gitmekten kaçınmadığını göstermiştir. Pin ablasına müşteri bulmaktadır. Ancak kişiliğinde iki yönlü bir “olumsuzluk” vardır; birisi ablasını gözünü kırpmadan satması; öteki de fırsatını yakaladığında müşteriye en can alıcı yerinden vurmasıdır. Bu örnekte olduğu gibi tabancasını çalmış olmakla birlikte belki de intikam almış ve içindeki kini doyurmuş olacaktır.

Masalsı öğeler kitabın başından sonuna kadar okuyucunun karşısına çıkar: Pin'in, Mancino'nun ormanın ortasında bir kulübede yaşayan bir cüce olduğunu düşünmesi, Kızıl Kurt'un onu bulabilmesi için Pin'in kiraz çekirdeklerinden yolda iz bırakmak istemesi gibi. Karakterlerin isimleri de romana masalsı bir hava katar: Kızıl Kurt, Uzun Zena, Pietromagro (Sıska Pietro), Mancino (Solak)...Kitapta yer alan objeler de insanların yaptığı basit aletler gibi değildir, masalsı bir boyut, gizemli bir anlam kazanırlar: Pin'in P38 tabancasının ismini duyduğunda etkilenmesi ve gizemli

olduğunu düşünüp onu gizli yerine saklaması gibi. Köy ve orman sahneleri de masalsi nitelik taşır. Gizemle dolu olan orman bazen karanlık ve sıradan bir yer olsa da genelde partizan birliklerinin saklanmasına yardım eden bir arkadaş gibidir, hatta Pin'in güvenebileceği tek insanla karşılaşmasına vesile olur. Pavese, Calvino için şöyle demiştir:

“Bu kalem sincabının korkudan çok, oyun olsun diye, ağaçlara tırmanma ve partizan yaşamını gürültülü, rengarenk, değişik bir orman masalı gibi gözlemlene gücü vardır.” (Salama, 2007: 269)

Eserin ismi, direniş üzerine olan bir roman için oldukça ilginçtir ve hikayeye masalsi bir hava kazandırır. “Örümceklerin yuvalandığı patika” sembolik bir yerdir: Örümcekler yuva yapmaz, kimse örümcek yuvalarını görmez. Ama Pin bu gizli yeri öğrenir, burası Pin dışında içine girmeye kimsenin layık olmadığı gizemli bir yerdir. Burada Pin çocukluğunu yaşama gereksinimini gerçekleştirir. “Sihirli” tabancasını saklayabileceği ve kendisini güvende hissedebileceği tek yerdir. Bu patikada Pin tam anlamıyla çocuk olmayı başarır. Ancak savaş, bu kayıp cenneti de yerle bir eder, hain Pelle tabancayı bulmak uğruna orayı harap eder. Ayrıca savaş, Pin'in çocuk olmasını da engellemiştir, neyse ki Kuzen'le bu yerde karşılaşır ve bu partizan ona her zaman aradığı sevgiyi vererek onu avutmasını bilecektir ve ayrıca ona bir gün gizemli yerini tekrardan göreceği umudunu verecektir, yani çocukluk yaşamına geri dönebileceği umudunu.

Örümceklerin Yuvalandığı Patika'da, Pin adlı bir çocuğun gözünden savaşın acımasızlığını, ikiyüzlülüğünü ve buna bağlı olarak toplumların inançlarını, ahlaki

değerlerini sert bir biçimde ele alan Calvino, karakterleri ve olayları anlatırken fazla ayrıntıya girmez, anlatısını az sayıda insan tipi, kısa bir zaman dilimi ve belli bir coğrafyayla sınırlandırır. Bu bakımdan roman, dönemin kapsamlı ve hacimli İkinci Dünya Savaşı romanlarından farklıdır. Romanı o dönemde yazılmış savaş ve direniş edebiyatından en temel farkı ise Dritto'nun birliğindeki partizanların siyasi ve ideolojik konumlarıdır. Calvino, hem direnişi eleştirenlere, hem de kutsallaştırılmış, kusurlarından arındırılmış bir direnişi savunanlara meydan okumak amacıyla içinde hiç kimsenin kahraman olmadığı, hiç kimsenin sınıf bilincinden haberli olmadığı bir partizan hikâyesi yazmıştır. Gerçekten de, birliktekilerin ve Pin'in neden bu saflarda olduğunu gösteren bilinçli bir tercihleri yoktur. Savaşın savurduğu bu insanları birleştiren savaşın, şiddetin ve ölümün ta kendisi, biraz da Almanlara duyulan öfkedir. Ama böylelikle Calvino bütün savaş anlatılarının en olumlusunu, en devrimcisini yaratmaya çalışmıştır.

“Eşzamanlı olarak iki cephede savaşmak; hem direnişi eleştirenlere, hem de kutsallaştırılmış, kusurlarından arındırılmış bir direnişi savunanlara meydan okumak istiyordum. Öyleyse, ben de size, içinde hiç kimsenin kahraman olmadığı, hiç kimsenin sınıf bilincinden haberli olmadığı bir partizan öyküsü yazacağım. ‘En alttakiler’in, lümpen proletaryanın dünyasını anlatacağım! Ve bu, bütün yapıtların en olumlusu, en devrimcisi olacak! Zaten kahraman olan kişiden, zaten sınıf bilinci olan kişiden bize ne! Anlatılması gereken, oraya varış sürecidir! Bilincin berisinde tek bir birey kaldığı sürece, bizim görevimiz onunla, yalnızca onunla ilgilenmek olacaktır.” (Calvino, 2013: 14, 15)

Rus tiyatro oyuncusu ve yönetmen Konstantin Stanislavski'nin ünlü kitabı Bir Karakter Yaratmak'a (Building a character) gönderme yaparak, Italo

Calvino'nun "bir karakter yaratmamak" üzerinde durduğu ifade edilebilir.
(ozkanalibozdemir.com)

Roman, İtalya'daki Alman istilasından ve 8 Eylül ateşkesinden sonraki direniş süresi boyunca Pin adındaki bir çocuğun hayatına adanmıştır. Hayatı kesin kez normal çocukların hayatından farklıdır. Annesiz kalan ve geçinmek için fahişelik yapan ablasıyla birlikte yaşayan Pin, kendi başına sokaklarda büyür. Oyun oynayabileceği kendisiyle yaşıt arkadaşları yoktur, sadece büyüklerle arkadaşlık eder. Pin, iki dünya arasında yaşayan bir çocuktur: Büyüklerin dünyası ve yaşıtları olan küçüklerin dünyası. Pin, silahlar, alkol, kadınlar yani büyüklerin hoşlandığı şeylerle ilgili yaptığı imaların anlamlarını dahi bilmeyen yaşıtları için çok olgundur, yetişkinler tarafından ciddiye alınmak içinse çok toydur, yine de onların dünyasında serbestçe dolaşır. Onun tek sığınağı, örümceklerin yuva yaptığı kasabadaki gizli yeridir. Yaşıtı olan çocuklarla birlikte sokaklarda koşuşturmayı ve onlara örümceklerin yuva yaptığı yeri göstermeyi çok ister, ama o annelerinin kendisiyle oynamalarını istemeyen çocuklar tarafından hep dışlanır ve gerçek bir arkadaş bulmak için büyüklerin dünyasına sığınmaktan başka çaresi kalmaz.

"Pin tek başına sokaklarda dolaşıyor, bu arada herkes sövgüler yağdırıyor, kovup uzaklaştırıyor onu. O zaman, örümceklerin yuva yaptığı yeri gösterebileceği ya da nehir kıyısında kamışlarla dövüşebileceği bir grup arkadaşla birlikte olmayı özlüyor. Ama çocuklar Pin'den hoşlanmıyorlar: Pin, büyüklerin arkadaşı, büyükleri güldürecek ya da kızdıracak şeyler söylemeyi biliyor, büyükler konuştuğunda hiçbir şey anlamayan çocuklar gibi değil. Pin, kimi zaman, yaşıtı çocuklarla birlikte olmayı, onlarla doyasıya oyun oynamayı,

Çarşı Meydanı'na kadar giden bir tünelin yolunu ona göstermelerini arzuluyor. Ama çocuklar onu aralarına almıyor ve belli bir noktada onu dövmeye başlıyorlar.” (Calvino,2013: 34)

Pin on yaşında olmasına rağmen, çok fazla deneyim yaşamıştır. Bir kunduracı dükkanında çalışır ve ablasını satar. Ama bu onun düşünme ve hayal etme biçimini değiştirmez. Tipik bir çocuktur, zorlukları aşacak yüzeysellikler nedeniyle iyiyi kötüden ayırmayı başaramaz. Sürekli büyüklerin olduğu lokantaya gider. Ancak büyükler onu gergin anlarında sakinleşmek ve eğlenmek için ya da kişisel sebepleri için kullanırlar, ona bir tabancayı almasını emrettiklerinde olduğu gibi.

Pin, kendisinden böylesine farklı olan bu insanlara güvenmez, böylece onlardan kimseye büyüü ve gizli yerini söylemez: Örümceklerin yuvalandığı patika. İçine girmeye çalıştığı büyüklerin dünyası ve asla üyesi olmak istemediği dünya arasında asılı kalmış bir karakterdir. Büyüklerin dünyasında sırrını söyleyebileceği içten bir arkadaş bulmayı ümit eder. Kitabın sonunda, Pin, Kuzen ile yeniden karşılaşacak ve örümcek yuvalarının nerede olduğunu söyleyebileceği gerçek bir arkadaş bulduğunu anlayacaktır.

Bir çocuk olarak Pin, dünyada olan biten her şeyi anlamak için oldukça gençtir. Ona göre, yetişkinler anlaşılmaz ve korkutucudur. Pin, Almanlar ile lokantadaki adamlar arasında bir ayırım yapamaz, her iki taraf da ona hakaret edip küçümseyici tavırla davranır. Hem doğuştan hem de entelektüel açıdan, meydana gelen ve onun için bir dizi gizemli sözcükten oluşan (sten, trotskista, Gap) politik sebepleri anlamak için hazırlıksızdır. Gençlik çağı ve yetişkin çağ olmak üzere iki

kutuplu dünya arasında sürüklenmektedir. Bir çocuk olmayı ve kendi yaşında hareket etmeyi çok ister, ancak istemediği ve anlamadığı dünya arasında çıkmaza girmiştir.

Hikayenin başında Pin çok fazla çalışmaya isteği olmayan kaygısız bir çocuktur. Kendinden emin bir tavır göstererek dolaşmaya gitmeyi tercih eder, ama aslında henüz oluşmamış kişiliği duyduğu endişeler ve kafa karışıklığı arasında kalmıştır. Romanın devamında kendisini olgunlaştıracak deneyimler yaşar, bir köylünün öldürülmesinden kendi kıl payı kurtulduğu ölüm tehlikesine, insanlığın alçak olabileceği konusunda onu uyaran Pelle'nin ihanetine kadar.

Savaşla birlikte yeni deneyimler yaşayan Pin daha bir bilge olur, ama edindiği fikirler onu daha da yalnız olmaya iter. Doğaya karşı daha acımasız olur:

“Pin, hayvanlara karşı acımasız; insanlar gibi tuhaf ve anlaşılmaz buluyor onları. Küçük bir hayvan olmak, çirkin bir şey olmalı: yani, yeşil olmak, damla damla dışkılamak ve kendisi gibi kırmızı-siyah çillerle kaplı kocaman bir yüzü, cırcırböceklerini parçalayabilecek parmakları olan birisi çıkagelir diye hep korkmak.” (Calvino, 2013: 47)

Alman askerden tabancayı çaldığı zaman, şöyle düşünür:

“Gerçek bir tabancası olan kişi her şeyi yapabilir, büyük bir adam gibidir o. Kadınlarla erkekleri ölümle tehdit ederek, onlara istediği her şeyi yaptırabilir.” (Calvino, 2013: 42)

Gizli yeri olmasına rağmen, örümceklerin yuva yaptığı yere ateş eder. Örümceklerle insanlar arasında bağlantı kurar, ona göre örümcekler de insanlar gibi pistir ve öldürülmek için yaratılmışlardır.

Pin karakterinin, büyümüş de küçülmüş bir karakter olmasının yanısıra, o dönemin bütün masum İtalyan, Alman, Fransız, İngiliz vatandaşlarını temsil ettiği söylenebilir. Zira ortada birilerinin masa başında karar verdiği bir savaş vardır. İki taraf da kendisinin haklı olduğunu iddia etmektedir. Faşistler de komünistler de halk için savaştıklarını iddia etmektedirler, fakat cephede ön saflarda çarpışan zavallı, üstü başı harap halde, bitlenmiş ve hastalıklarla boğuşan askerler-partizanlar ne için savaştıklarını tam olarak bilmemektedirler.

Calvino, önsözünde, hikâyenin kurgusunun aslında rastlantı sonucu ortaya çıktığını, aklında kesin bir olay örgüsü olmadan yazmaya koyulduğunu, gerçeğe dayalı bir öykü anlatmasına rağmen kişilerin uydurma karakterler olduğunu dile getirir:

“Sokak çocuklarının ve işsiz güçsüzlerin kol gezdiği bir ortamda, her şey bir çocuğun gözünden görülmeliydi. Partizan savaşının, bu savaşa özgü kahramanlıkların ve fedakârlıkların kıyılarında dolaşan, ama aynı zamanda onun rengini, buruk tadını, ritmini yansıtan bir öykü uydurdum...” (Calvino, 2013: 13)

“O sokak çocuğu karakterinden, yani gerçekliğin doğrudan gözlenmiş bir ögesinden, bir hareket etme, konuşma, büyüklerle ilişki kurma tarzından yola çıktım ve bunu romana özgü bir zemine oturtmak için, ablanın öyküsünü,

Almandan çalınan tabanca öyküsünü uydurdum; sonra, bu çocuğun partizanlara katılımının zor bir geçiş olduğu ortaya çıktı: Pikaresk öyküden toplu destana bu sıçrayış, her şeyin yıkılması tehlikesini beraberinde getiriyordu, bana öyküyü hep aynı düzeyde tutmaya devam etme olanağını verebilecek bir şey bulmalıydım; ben de Dritto'nun birliğini uydurdum.”
(Calvino, 2013: 16)

Calvino savaşı, savaşanları, savaşın etkilediği insanları küçük bir çocuğun büyük hayal dünyasından masum bir bakışla anlatır. Öte yandan Calvino, savaşın ne kadar anlamsız olduğunu da pek tarafsız olmasa da detaylı bir şekilde okuyucuya aktarır. Savaş sonrasında sahipsiz, kimliksiz, kimsesiz ve yurtsuz kalan tüm insanlar için Pin karakterini yarattığını söylemek bu noktada yerinde olacaktır. Sonuç olarak Calvino çizdiği tüm olumsuz tabloya karşın bir ihtimalin, bir umudun varlığını Kuzen’le el ele yürüyen Pin’in gözlerindeki umudu anlatışıyla okuyucuya aktarmayı başarır.

Öykünün sorumluluğunu genç birine, bir çocuğa veren Calvino, çocuğun anlatıyı bozmayacağına ve anlatısının alıcıya gerçek bir şekilde ulaşacağına inanır. Çocuk figürü savaş, kan ve ölüm arasında anlatılan olayların ağırlığından eseri kurtararak maceranın daha heyecanlı olmasını sağlar ve anlatıyı mutlu bir masala dönüştürür.

Pin karakterinin direnişe olan bağlılığının ideolojik bir nedeni yoktur. Pin’in siyasi bir bilinci yoktur. Pin, umutsuzca arkadaş ararken, rastlantı sonucu kendini

partizan kampında bulmuş bir çocuktur. Tabii aslında Almanlar sorgu sırasında ona daha iyi davransaydı, kendisini Kara Tugay'da da bulabilirdi.

“Sonuçta Kara Tugay'da olmak, kurukafaları ve hafif makineli tüfekleri kuşanıp dolaşmak, insanları korkutmak ve büyüklerin arasında onlardan biri gibi, onları öteki insanlardan ayıran nefret engeliyle onlara bağlı durmak, Pin'in de hoşuna giderdi. Belki de, etraflıca düşününce, Kara Tugay'a girmeye karar verecek: Hiç olmazsa tabancayı geri alabilir, belki de “al, sende kalsın” derler ve silahı açıkça üniformasının üzerinde taşıyabilir; belki de Alman subayı ve faşist astsubayı ikide bir kızdırıp onlardan intikamını alabilir, attığı kahkahalarla bütün gözyaşlarının ve bağırıışlarının bedelini ödetebilir onlara.”
(Calvino, 2013: 56)

Pin sadece iyiyi kötüyü birbirinden ayırt edemeyen bir çocuktur, partizanlarla kalma kararı sevdiği iki insandan, iki partizandan kaynaklı olmuştur: Pin'in hapisanede tanıştığı Kızıl Kurt ve geri dönebilecek hiçbir yeri yokken doğru zamanda karşılaştığı ve onu partizan kampına götüren Kuzen.

Romanın sonunda, Pin tabancasını yani “sihirli oyuncacı”nı yitirir. Ayrıca sığındığı yanılısamalar dünyasını da yitirir, çünkü örümcek yuvalarını bir faşist altüst etmiştir. Dünyası yıkılmış, gizinin ve gizliliğinin oyuncacı kaybolmuştur. Silahını yeniden bulduğunda ablasını öldürür. Savaştan kalma öldürme dürtüsünü bu kez ablasının üzerinde sınar. Belki de en elle tutulur bir izi ya da tarihin en canlı tanığını ortadan kaldırmak istemektedir. Tarihsel süreç sürmektedir. Doğanın büyüdü dünyası tarihin ve yazgının acımasızlığı karşısında direnmek istemektedir.

Kitabın genelinde hep var olan temalardan biri “umut”tur: Pin’in arkadaş bulma umudu. Hayatını etkileyen savaş, terk edilmişlik ve yoksunluk ile bu taşıdığı umut arasında bir ilişki vardır. Yaşanılan korku ve sıkıntıyı dindirmenin en iyi yolu umut etmektir. Pin, annenin olmadığı, savaşın olduğu, insanların katledildiği çok zor bir ortamda büyümüştür. Asi davranışları olduğu için toplumla iyi bir ilişkisi yoktur. Bununla birlikte, çocukluğunu saygısız ve hayalperest bir tavırla korumaya çalışır. Pin’in maruz kaldığı yoksunluk, onda bir beklenti yaratır; umut etmek. Hikayesi tam olarak gerçek arkadaşlığı aramak üzerine kurulmuştur. Gerçek arkadaşını bulmadan önce, bir takım zorluklarla yüzleşmek zorunda kalan, ne yetişkinler tarafından, ne de çocuklar tarafından ciddiye alınmayan Pin, neyseki hapisanede gerçek arkadaşlığı yaşamayı hayal ettiği ilk kişiyle karşılaşır:

“En başta, tabancayı nasıl çaldığını anlatırken, Kızıl Kurt’la ciddi olarak dost olunabilirmiş gibi geliyordu Pin’e. Ama sonra, Kızıl Kurt ona çocukmuş gibi davranmayı sürdürdü, bu da Pin’in sinirine dokunuyor. Pin, hiç olmazsa kadınların tabiatından söz ederek, o yaştaki başka çocuklara üstünlük sağlayabiliyor, ama Kızıl Kurt’la bu konuya giremiyor. Gene de, Kurt’la çeteye katılmak, dev patlayıcılar yerleştirip köprüleri çökertmek ve şehre inip devriyeleri yaylım ateşine tutmak güzel olurdu. Belki, Kara Tugay’dan daha güzel.” (Calvino, 2013: 61)

Yukarıdaki alıntıda romanın diğer bölümlerinde de karşılaşılan Pin’in kararsızlığı gözlemlenir. Pin, Kızıl Kurt ile arkadaş olma isteği ile Kara Tugay’a katılma isteği arasında bocalamıştır. Çocuk aklıyla her ikisinin birbirine zıt kutuplarda yer aldığı farkında değildir. Bu kararsızlık durumu hikayenin temel konularından birini ön plana çıkarır: Baş kahramanın bir gruba dahil olma arzusu.

Pin'in arkadaş bulma umudu hemen gerçekleşmez. Baş kahraman, ne Kızıl Kurt'la ne de karşılaştığı diğer insanlarla arkadaş olmayı başaramaz. Alman filozof ve yazar Ernst Bloch'a göre, aradığını bulmadan önce kişinin hata yapması olumsuz bir şey değildir:

“Özellikle hayal kırıklığına uğranıldığı zaman, hissedilen özlem duygusu, amaçsızca oradan oraya dolaşıyor olsa bile, insanın tüm gücünü toparlamasına ve daha sağlam durmasına yardımcı olur, sonra, doğru yolu seçtiği zaman enerjisi yerine gelmiş şekilde yoluna devam eder.”

(www.culturacritica.cc/2014/12/la-speranza-nellamicizia-ne-il-sentiero-dei-nidi-di-ragno)

Bu olay tam anlamıyla Pin'in nihayet gerçek dostunu bulacağı romanın son bölümünde gerçekleşir: “*Pin'in ağız kulaklarında. Gerçekten Büyük Dostmuş Kuzen*” (Calvino, 2013: 167). Bu cümlede, “büyük”, “dost” ve “gerçekten” sözcüklerinin büyük harfle yazılması, amacına ulaşan Pin'in mutluluğunu belirtmek içindir. İlk girişimlerinin iyi bir sona kavuşamamasından kaynaklı katlanarak büyüyen bir mutluluk.

Romanda Pin'in karşısına çıkıp hayatını etkileyen Kızıl Kurt ve Kuzen'in ikisi de ayrı hikayelere ve karakteristik özelliklere sahiptir. On altı yaşında bir partizan olan Kızıl Kurt, Biondo tugayına girmeden önce, her zaman büyük ilgi duyduğu mayınların nasıl yapıldığını öğrenmek için Todt'da³ işçi olarak çalışmıştır, dinamit ve saatli bomba saplantısı vardır. Rus beresi giyer ve Lenin'cidir, o kadar ki

---

³ Alman Todt şirketi, savunma amaçlı yapılar inşa eder; burada çalışan İtalyan işçiler askerlikten muaf tutulur.

ona KGB⁴ adını takmışlardır. Kızıl Kurt kendisi için KGB adının kullanılmaması gerektiğini söyler, sebebini şu şekilde dile getirir:

“Biz toplumsal bir devrim yapmıyoruz, ulusal kurtuluş mücadelesi veriyoruz.
Halk İtalya’yı kurtardığında burjuvaziyi sorumluluklarıyla yüzleştireceğiz.”
(Calvino, 2013: 59)

Bir gün bir demiryolu köprüsü havaya uçar ve onu bir daha Todt’da gören olmaz; dağlarda yaşamaya koyulur ve beyaz-kırmızı-yeşil bir yıldız işli Rus beresiyle ve kocaman tabancasıyla geceleri şehre iner. O zamanlar saçları uzundur. Demiryolu köprüsündeki patlamadan sonra kimliğini değiştirir, Kızıl Kurt ismini alır.

“Komiser bana KGB’nin uygun bir ad olmadığını söylediğinde, ona adımın ne olabileceğini sordum, o da bana: ‘Kurt adını kullan’, dedi. Bunun üzerine ona, kurt faşist bir hayvan olduğundan, içinde kızılın olduğu bir ad istediğimi söyledim. O da bana: ‘Öyleyse, Kızıl Kurt olsun adın’, dedi.” (Calvino, 2013: 60)

Kızıl Kurt ile Pin hapisanede karşılaşırlar. Başına gelenlerden sonra Kızıl Kurt’un tipi değişmiştir; yıldızı sökülmüş Rus beresi, sıfıra vurulmuş koca kafasıyla ve şiş gözleriyle, çorbasını içen Pin’in yanına gelip tanışırlar. Alman birlikleri kafası kazılı çocuğu her gün sorgulamaya götürüp öküz sinirinden yapılmış kırbaçla dövüklerinden dolayı boğazına kan dolduğu için çorbasını içemez ve Pin’e verir.

---

⁴ Devlet Güvenlik Komitesi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin istihbarat ve gizli servisi. KGB’nin ana görevleri yabancı istihbarat ve karşı istihbaratı sağlamak, devlet sınırlarını korumak, milliyetçilik, muhalefet ve Anti-Sovyet faaliyetleri gibi suçlarla mücadele etmektir.

Yere kırmızı bir köpük tükürür. Kan tükürmeyi başaranlara karşı her zaman tuhaf bir hayranlık duyan, veremliler gibi kan tükürenlerden hoşlanan Pin ona karşı ilgi duyar, belki de gerçek bir dost olabileceklerini düşünür.

Kafası kazılı çocuk, Pin'e adının Kızıl Kurt olduğunu söylediğinde, Pin şaşırıp ismini önceden duyduğunu söyler:

“Kızıl Kurt! Ondan söz edildiğini duymayan var mı? Ne zaman faşistlere bir darbe vurulsa, karargahlardan birinde bir bomba patlasa, bir ajan ortadan yok olsa ve akıbetinin ne olduğu bilinmese, insanlar alçak sesle bir adı söylerler: Kızıl Kurt.” (Calvino, 2013: 57)

Kızıl Kurt, partizanlar arasında üne sahiptir ve savaştaki başarılarından dolayı ona saygı duyan çoktur. Bir kahramanda olması gereken bütün özellikleri taşır, ancak sempatik bir havası yoktur, ayrıca konuştuğu zaman sorgudaki faşistlerinkine benzer bir ses tonuyla konuşur.

Kızıl Kurt'un hazırladığı planla hapisneden kaçıp kurtulduktan sonra, Pin ona bir tabancası olduğunu ve tabancayı örümceklerin yuva yaptıkları bir yerde sakladığını söyler. Bu konu, silahı olmayan Kızıl Kurt'un ilgisini çeker. Tabancayı almak için Pin'in gizli yerine gitmeye razı olur. İkili örümceklerin yuva yaptığı yere gitmek üzereyken, Kızıl Kurt keşfe çıkacağını ve sonra geri dönüp Pin'i alacağını söyler. Ancak Almanlar yüzünden birbirlerini kaybederler. Kısa bir süre sonra Pin, Kızıl Kurt'un üyesi olduğu Biondo birliği ve Dritto birliğinin karargahlarının buluşması sırasında onunla tekrar karşılaşır. Hemen ardından Kızıl Kurt, hain

partizan Pelle'ye ve faşistlere karşı eyleme katılır ve Pelle'nin topladığı silahlardan birçoğunu ele geçirir.

Pin hapishaneden kaçtıktan sonra ormanda tek başına kalıp ümidini kesmiş halde ormanda dolaşırken Kuzen ile karşılaşır. Kuzen, iyi kalpli ve korkunç görünümlü bir dev olarak betimlenir, aşağı doğru sarkık bıyıkları, mavi gözleri, ağzında pek az dişle yassı bir yüzü olan kocaman bir adamdır. Kenarları işli ve tepesi ponponlu tuhaf küçük bir beresi vardır. Pin'e yardım etmek için elinden tutan fırından çıkmış ekmek gibi sıcacık ve yumuşacık olan kocaman elleri vardır, oysaki o eller insanları tereddüt etmeden öldürmeye alışkındır. Romanın sonunda faşistlerle işbirliği yaptığı için Pin'in ablasını da öldürecektir.

Pin gibi o da yalnız ve mutsuzdur. O savaştayken para karşılığında başka erkeklerle yatan karısı tarafından terkedilmiştir. Karısının onu aldatmasından ve kısa bir süre önce sevdiği kadınla arasında olan olaydan sonra, kadınlardan nefret etmeye başlar, dünyada olup biten bütün kötülüklerin ve savaşın sebebinin kadınlar olduğunu ileri sürer. Pin'e şöyle der:

“Sonu kötü biten bütün öyküler bir kadınla başlar, hiç şaşmaz bu. Sen gençsin, şu söylediğimi aklının bir köşesine yaz: Savaşın tek suçlusu kadınlardır...”

(Calvino, 2013: 77)

Kuzen, üyesi olduğu partizan grubu Diritto birliğinde, genelde tek başına hareket etmeyi tercih etse de Pin'e eşlik eder. İkili burada arkadaşlıklarını

derinleştirir ve Pin ona karşı arkadaşlık duygusu hissetmeye başlar. Kuzen, Pin'in silahını verebileceği ve örümceklerin yuvalandığı patikadan bahsedebileceği gerçek bir dosttur. Bu güçlü adam, aslında içinde çocuksu ve saf duyguları barındırır. Görünüşe bakılırsa kadınlarla ve savaşla büyüklerin dünyasında yer almayı istemez ve örümcek yuvaları gibi çocuk muhabbetleriyle ilgilenir. Kuzen, büyüklerin dünyasında sürekli çelişkiler yaşayan Pin için tek olumlu yetişkin insandır.

Calvino'nun öğrencilerle yaptığı bir röportajında Kuzen'le ilgili soru ve cevap şu şekildedir:

Öğrenci: “*Il Sentiero Dei Nidi Di Ragno*'yu okurken, fark ettim ki, büyüklerin anlaşılmaz dünyasına ve savaşın şiddetli atmosferine girmiş olan Pin'in çocuk figürünün dışında, diğer insanların soğukluğuna ters düşen -en azından ben öyle düşünüyorum- Kuzen'in sıcak ve insancıl karakteri de ön plana çıkar. Pin'e yardım eden, yalnızlık ve umutsuzluk anlarında onun yanında olan bu karakter, sizin tanıdığımız birinin anısı için mi yaratılmıştır yoksa öylesine bu role bürünmüş sıradan bir karakter midir?”

Calvino: “*Örümceklerin Yuvalandığı Patika* kitabında insani bir samimiyetin varlığını temsil eden Kuzen karakteri, böylesine sert bir hikayede, bu samimiyeti vermek üzere zorunlu olduğunu düşündüğüm için yaratılmıştır, birinin hatırasına bağlı değildir... Bu partizanın özellikleri belki fiziksel olarak tanıdığım birini hatırlatabilir, ama kişisel olarak birini anımsatmaz, uydurma bir karakterdir ve babasız olan bu çocuk için bir baba rolü üstlenme görevine sahiptir, babacan bir figürdür.” (Fiorucci, 1987: 17)

İtalya'da savaş sonrası edebiyatının -en azından komünistler tarafından- başlıca meselesi ortaya bir “direniş edebiyatı” çıkarmak olunca, bambaşka bir çerçeve içinde kurulmuş, dil ve imge olarak doğrudan, nesnel temsile dayalı bir hikâyeye Calvino da ideolojik tartışmayı eklemeyi görev bilmiştir. Romanın dokuzuncu bölümünde sahne alan ve uzun bir tartışma yürüten Komiser Kim ve Komutan Ferriera üzerinden bu ideolojik tartışmayı ortaya koymuştur. Bu bölümdeki kuramsal tartışmalar romanın bütününden gerek üslup gerek dil açısından ayrı düşmüştür.

“Bambaşka bir çerçeve içinde kurulmuş, dil ve imge olarak doğrudan, nesnel temsile dayalı bir öyküde, ideolojik tartışmayı öyküye sokma saplantısı da, aynı ölçüde saf ve zorlama görünebilir. İdeolojik ögenin gereğini yerine getirmek için, kuramsal düşünceleri, öteki bölümlerin tonundan farklı bir bölümde – 9. Bölüm – yoğunlaştırma yöntemine başvurdum; Komiser Kim’in düşüncelerini içeren bu bölüm, romanın ortasına sokulmuş bir önsöz gibidir neredeyse. İlk okurlarımın hepsinin eleştirdikleri ve bana bölümü olduğu gibi çıkarmamı öğütledikleri bir yöntem; ben, kitabın bütünlüğünün bundan zarar gördüğünü anlamakla birlikte [...] ayak diredim: O bir parça karma ve melez yapısıyla, kitap böyle doğmuştu.” (Calvino, 2013: 11)

Dokuzuncu bölüm yazarın partizan eyleminin politik görüşü üzerinde durduğu romanın tek yeridir. Komiser Kim ve Komutan Ferriera, partizanlar niçin savaşır sorusu üzerine konuşur, ancak ikili ortak noktada buluşamazlar. Bunun nedeni ikisinin de hem yetişme hem eğitim açısından farklı karakterlere sahip olmasıdır. Ferriera, dağda doğmuş bir işçidir, bu yüzden tarzı dürüst ve açıktır. Herkesi hafifçe gülümseyip onaylayarak dinler, ama bu arada kendi hesabına kararını

vermiş olur: Tugayı nasıl mevzilendirmeli, makineli tüfekleri nerelere yerleştirmeli, havan toplarını ne zaman devreye sokmalı... Onun için partizan savaşı bir makine gibi kesin, kusursuz bir şeydir. Yıllardır bir fabrikada çalıştığından, tıpkı bir makinedeki gibi, düzenlilik ve mükemmellikle herkesin hareket etmek zorunda olduğuna inanmıştır. Kim ise tıp öğrencisi ve geleceğin psikiyatristi olarak sıkı ve vicdanlı bir mutlak gerçeğin araştırmacısıdır. En büyük arzusu nedenlerle sonuçları belli bir mantığa, kesinliğe oturtmaktır, ne var ki zihninde her an yanıtlanmamış sorular üşüşür. İnsanoğluna karşı büyük bir ilgisi vardır, bu nedenle tıp okur, çünkü her şeyin açıklamasının şu hareket halindeki hücreler düzeneğinde olduğunu bilir.

Komutan Ferriera, Dritto'nun birliğinin yangın çıkardığı ve onları faşistlere ele verdikleri için, niçin bütün beceriksizleri aynı birlikte topladığına dair Komiser Kim'i eleştirir ve yaptığıının bir hata olduğunu dile getirir:

“Doğru dürüst güvenemediğimiz adamlardan bir birlik oluşturup, başına daha da güvenilmez bir komutanı geçirme fikrin hatalıydı. Başımıza ne işler açtıklarını görüyorsun. Onları biraz oraya, biraz buraya iyilerin arasına dağıtsaydık, adam gibi hareket etmeleri daha kolay olurdu.” (Calvino, 2013: 125)

Ancak Kim onunla aynı fikirde değildir. Ona göre bu birlik en iyilerinden biridir, en memnun olduklarından biri, çünkü şuanı koruyarak ve gelecek için az da olsa umut ederek, şevkle öfkeyle savaşır:

“Adamların hepsi savaşıyorlar, hepsinde aynı hırs var, daha doğrusu aynı değil de, her biri kendince hırslı, ama şimdi hep birlikte, eşit şekilde, birlik halinde savaşıyorlar. Sonra, Dritto var, Pelle var... Sen bunun onlara neye mal olacağını bilmiyorsun... Gene de, onlarda da aynı hırs var... Küçük bir şeyle onları kurtarabilirsin de, yitirebilirsin de... Siyasal çalışma budur... Onlara uğruna savaşabilecekleri bir anlam vermek...” (Calvino, 2013: 126)

Ferriera, birliktekileri kendi istediği gibi örgütlenme fikrini Kim’e sunar. Ancak Kim, onların “göreviniz şudur” diyebilecekleri bir ordu olmadıklarını söyler. Onlara görevden söz edilemez; vatan, özgürlük, komünizm gibi ideallerden söz edilemez, çünkü bu tarz ideallerden söz edildiğini duymak istemezler. Bunun üzerine Ferriera, Kim’e öyleyse niçin savaştıklarını sorduğunda, Kim şöyle cevap verir:

“Yarın ölümler, yaralıları olacak. Onlar bunu biliyorlar. Kim itiyor onları bu yaşama, kim itiyor onları savaşmaya, söylesene bana? Bak, bu dağlarda yaşayan köylüler var, onlar için daha kolay. Almanlar köylerini yakıyor, ineklerini alıp götürüyorlar. Onları en temel anlamıyla insani bir savaş, yurtlarını savunma savaşı, köylülerin bir yurdu var. [...] Ve yurt, ciddi olarak bir ideal haline geliyor onlar için, onları aşılıyor, mücadeleyle aynı şey haline geliyor; savaşı sürdürebilmek için evlerini de, ineklerini de feda ediyorlar. [...] Sonra, işçiler. İşçilerin kendi tarihleri var: ücretler, grevler, emek ve kol kola mücadeleyle örülmüş bir tarih. Bir sınıf, işçiler. Yaşamda daha iyisinin olduğunu ve bu daha iyi için savaşılması gerektiğini biliyorlar. Onların da bir yurdu var, henüz fethedilmemiş bir yurt ve onu fethetmek için burada savaş veriyorlar. [...] Başka kimler var? Toplama kamplarından kaçıp bize katılan yabancı tutsaklar; onlar gerçek bir yurt için savaşıyorlar. Ulaşmak istedikleri uzak bir yurt için, yurt olması da, uzak olmasından kaynaklanıyor zaten.” (Calvino, 2013: 126, 127)

Kimse idealleri için savaşmaz, kimse belirlenmemiş bir özgürlük için, vatan için savaşmaz, her partizan için özgürlük ve yurt iyi belirlenmiş ve sınırlandırılmış kesin değerlerdir: köylü için savunulacak yurt bahçesi ve inekleridir; işçi için ulaşılabilecek özgürlük baştakinin yok olması ve fabrikanın kontrolünün ele geçirilmesidir. Dritto birliğinin partizanları içinse savunacak ya da umut edecek hiçbir şeyleri yoktur, yeniden ele geçirebilecekleri kaybedilen bir geçmiş, tekrar ele geçirilecek yaşama sevinci ve tutuklanmadan ya da sınırlandırılmadan hareket edebilme sevinci vardır.

Ferriera yine ona katılmaz ve sonunda Kim herkeste ortak başka bir şey olduğunu, savaşmalarının asıl sebebinin “öfke” olduğunu dile getirir. Sadece öfke, kızgınlık ve anonim bir nefret yüzünden savaşır ve üstelik kimin dost kimin düşman olduğu onları ilgilendirmez:

“Çünkü herkeste ortak başka bir şey var: öfke. Dritto’nun birliği: küçük hırsızlar, jandarmalar, eski askerler, kara borsacılar, serseriler. Toplumun katmanları arasına yerleşip bütün çıplaklıkların ortasında düzenini kurmuş, savunacak ve değiştirecek hiçbir şeyleri olmayan insanlar. [...] Niçin savaşıyorlar öyleyse? Bir yurtları yok; ne gerçek, ne hayali bir yurtları. Gene de, onlarda da cesaret olduğunu, aşırı bir öfke olduğunu biliyorsun. Aşağılanmış yaşamlarından, sokaklarındaki karanlıktan, evlerindeki pislikten, çocukluklarından beri öğrendikleri edepsiz sözlerden, kötü olmak zorunda kalmanın bezginliğinden geliyor bu öfke. Ve küçücük bir şey, yanlış bir adım, içlerindeki bir kızgınlık yetiyor. Pelle gibi kendilerini karşı tarafta buluyor ve aynı öfkeyle, aynı nefretle, şu ya da bu kişilere ateş ediyorlar, fark etmiyor onlar için.” (Calvino, 2013: 127, 128)

Komutan Ferriera, Kim'e partizanların "ruh"unun kara tugaydakilerinkiyle aynı şey olup olmadığını sorar, Kim ise cevabını verirken partizan savaşının anlamını da açıklar:

"Aynı, ama yüzde yüz tersi. Çünkü biz doğru yoldayız, onlar yanlış yolda. Burada bir şeyleri çözüyoruz, orada var olan zincir pekiştiriliyor. Dritto'nun adamları üzerine çöken kötülüğün o ağırlığı, benim, senin, hepimizin üzerine çöken o ağırlık, hepimizin içinde var olan ve ateş ederek, öldürdüğümüz düşmanlarla dışa vurduğumuz o eski öfke; faşistleri ateş itmeye iten, aynı arınma, kurtuluş umuduyla karşıtlarını öldürmeye sevk eden öfkeyle birebir aynı. Ama bir de tarih var. Tarih açısından baktığında, biz kurtulmuştan yanayız, onlar öteki saftalar. [...] Öteki taraf, yitirilmiş hareketlerin, boşa öfkelerin tarafı; kazansalar bile, yitik, yararsız kişiler olacaklar, çünkü tarih yapmıyorlar, özgürleştirmeye değil, o öfkeyi ve nefreti yinelemeye ve sürdürmeye hizmet ediyorlar. [...] Savaşın anlamı bu, değişik resmi anlamlarının ötesinde gerçek, bütünsel anlamı. Bütün aşağılanmalarımızdan güç alarak, insani, temel, adı konmamış bir kurtuluş dürtüsü: İşçinin sömürüden kurtuluşu, köylünün cehaletinden kurtuluşu, küçük burjuvanın takıntılarında kurtuluşu, paryanın yozluktan kurtuluşu. [...]" (Calvino, 2013: 128, 129)

Kim ve Ferriera aracılığıyla okuyucuya sunulan bu bölüm, tüm kitapta Calvino'nunkine yakın olan soyut düşüncenin ya da ideolojinin açıklandığı tek yerdir ve okuyucunun Calvino'nun direniş deneyimine kendini en yakın hissettiği bu bölüm kitabın en gerçekçi bölümüdür. Kahramanları, diğer bölümlerde olduğu gibi, Pin değil, iki yetişkin insandır, böylece partizanların durumu çok olgun ve gerçekçi bir şekilde yorumlanmıştır. Calvino, bu bölümü Pin'in açıklayamayacağı düşünce için bir sesler bütünü olarak kullanır, kitabın geri kalanından farklı olan tonu ise bizi

Pin'in hayal gücü dünyasından çıkarır ve bize direniş savaşının katı gerçeğini hatırlatır. Öğrenci bir komiser ile işçi bir komutanın temsil ettiği iki siyasi kavram arasındaki çatışmanın sayfaları olan bu bölümde Calvino siyasi gerekçelerdense kültürel gerekçeleri yeğleyen, her şeyi anlamak isteyen ve her şeyde bir mantık bulmak isteyen Kim'in tarafını tutar.

“Her şey mantıklı olmalı, her şey anlaşılabilmeli, hem tarihte, hem insanların zihninde; ama bu ikisi arasında bir boşluk kalıyor geriye, toplu gerekçelerin çok büyük sapmalar ve beklenmedik birleşmelerle bireysel gerekçelere dönüştüğü karanlık bir bölge”. (Calvino, 2013: 122)

Örümceklerin Yuvalandığı Patika'da ikili karakterler arasında karşıtlıklar gözlemlenir.

Yazar anlatısında kişileri ikili bir sisteme oturtmuştur: Kim ve Ferriera farklı görüşlere sahip iki politik modeldir; Pelle ve Pin, ikisi de genç partizanlardır, biri ihanet ederken diğeri etmez, ikisi de birliklerinin kahramanlarıdır, birbirlerine zıt davranışlar sergilerler; ayrıca romanda birbirine zıt iki kadın figürü vardır: fahişelik yaptığı için insanlar tarafından dışlanan kız kardeş ve romanın sonunda iyi olarak nitelenen anne figürü. (Mondello, 1990: 56)

Savaştan hemen sonra yazılmış Calvino'nun bu romanı dil ve üslup açısından oldukça akıcıdır. Anlatıcısı dışardadır, Calvino romanını daha masalsı kılabilmek için üçüncü kişi ağzından olayları anlatmıştır, yine de Pin'in gözlemi ön plandadır, böylece Pin'in umuduyla bezenmiş roman daha iyimser bir hal alır ve

masalsı bir tona ulaşır. Yazarın Kim aracılığıyla kendi düşüncelerini anlattığı dokuzuncu bölüm romanın dil ve üslup bütünlüğünden ayrılır. Diyaloglar günlük konuşma diliyle yazılmıştır.

“Yazarken, üslup açısından gerek duyduğum şey, anlattığım olayların aşağısında bir düzeyde durabilmektir; hoşlandığım İtalyanca, “evde (düzgün) İtalyanca konuşmayan” kişinin İtalyancasıydı, kendi kendini yetiştirmiş varsayımsal bir benlik yaratıyor, onun yazacağı gibi yazmaya çalışıyordum.”
(Calvino, 2013: 22)

Calvino romanda Pin’in anlamadığı İngilizce sözcüklere de yer vermiştir, örneğin bir partizan organizasyonu olan “gap” sözcüğü, İkinci Dünya Savaşı sırasında kullanılan İngiliz üretimi bir makineli tüfek olan “sten” ve Nazi ordusuna bağışlanmış Alman üretimi yarı otomatik tüfek “P38” gibi onu büyüleyen ve ona fantastik gelen bazı askeri terimler kullanmıştır.

Romanda betimlemelere bolca yer veren Calvino özellikle doğa betimlemelerini çok güzel bir üslupla dile getirir:

“Dün göğün kıyısında bulanık bir bulut kütesini andıran deniz, giderek daha yoğun koyulukta bir çizgiye dönüşüyor; şimdi, tepelerle evlerin ötesinde kocaman bir mavi uğultu.” (Calvino, 2013: 161)

Calvino romandaki doğa tasvirlerini kişilerle kaynaştırmayı başarmış, hatta örümceklerin yuva yaptığı patikada olduğu gibi onları kişiselleştirebilmiş ve

kendince bir manzara yaratmıştır. Liguria Alpleri'nin dolambaçlı vadileri, ormanları ve eski şehrin sokakları, partizanlar ve Almanlar arasında savaşın gerçekleştiği Liguria tepeleri ve yamaçlar bu manzarayı anlatmaya katkı sağlamıştır.

“Bir manzaram vardı. Ama bu manzarayı anlatabilmek için, onu başka bir şeye –kişilere, öykülere- göre ikinci konuma sokmam gerekiyordu. Direniş, manzarayla kişileri kaynaştırmamı sağladı. Bu kaynaşma olmasa asla yazmayacağım roman, işte burada. Bütün yaşamımın gündelik görünümü, tamamıyla olağanüstü ve romana özgü bir hal almıştı: Eski Şehir'in karanlık taç kemerlerinden yukarıya, ormanlara kadar kat kat kendini açan tek bir öykü –silahlı adamların birbirlerinin peşine düşmesinin ve gizlenmesinin öyküsüydü bu. [...]” (Calvino, 2013: 11)

Manzarayı betimlemek için Calvino'ya birkaç kelime yeterlidir ve bu şekilde romanda yer verdiği ortamlara hayat vermeyi başarır. Pin bu ortamdan oldukça etkilenir ve çektiği acıları dindirebilmek için doğada zaman geçirmeyi tercih eder; ancak acılarından arınırken, doğaya karşı acımasız birine dönüşür.

“Birilerini iyice kızdırdığı ve gül gül derken yüreği kapkara bir hüznle dolduğu zamanlarda, Pin nehir kıyısındaki yollarda yapayalnız dolaşp örümceklerin yuva yaptıkları yeri arar. Uzun bir sopayla yuvanın dibine ulaşp örümceği şişleyebilir insan, yaşlı sofu kadınların yaz giysilerindeki gibi küçük gri desenleri olan siyah küçük bir örümceği. Pin kendini eğlendiriyor: Yuvaların kapılarını bozup şişlediği örümcekleri sopalara dizerek, ayrıca cırcır böceklerini yakalayıp atı andıran anlamsız yeşil yüzlerine yakından bakarak, sonra onları parçalayıp düz bir taşın üzerinde ayaklarıyla tuhaf mozaikler oluşturarak.” (Calvino, 2013: 47)

Ayrıca Dritto'nun ona partizanlardan birinin ölmüş şahinini gömmeyi söylediği zaman, doğayla baş başa kalır ve ölümle yüzleşme fırsatını yakalar:

“Pin, çevresinde göz alabildiğine uzanan dağları görüyor, nerede bittiği belli olmayan kocaman vadileri, yüksek ve dik, kara ormanlarla kaplı yamaçları ve dağları, birbiri ardınca, sonsuza dek uzayıp giden sıradağları. Pin, toprağın üzerinde yalnız. Toprağın altında, ölümler. Öteki insanlar, ormanların ve yamaçların ötesinde, kadını erkeği, toprağın üzerinde sürünerek ilerliyor, birbirlerini öldürmek için birbirlerinin üzerine atlıyorlar. Ölü şahin, ayağının dibinde. Rüzgarlı gökte bulutlar uçuşuyor, başının üzerinde kocaman bulutlar. Pin, ölü kuş için bir çukur kazıyor. Küçük bir çukur yeterli; şahin, bir insan değil. Pin, şahini eline alıyor; gözleri kapalı hayvanın; ak, tüysüz gözkapakları neredeyse insanı andırıyor. Şahinin gözkapaklarını açmaya çalışınca, altında yuvarlak ve sarı gözlerini görüyor.[...]”. (Calvino, 2013: 145)

Romanın öne çıkan temalarından biri “çocuk ve savaş” temasıdır. Maalesef dünyanın birçok yerinde savaşlar hala varlığını sürdürmektedir. Özellikle savaş tarafından katledilen ve Pin gibi silahların ve şiddetin acımasız oyunu tarafından hem bedensel hem de ruhsal olarak yıkıma uğramış “savaş çocukları” hala vardır. Yine Pin gibi doğuştan yetişkin olmak zorunda kalan, masallarla büyüyüp onlara inanma fırsatı verilmeyen birçok çocuğun kendi masalı mayınların ya da bombaların altında sona ermiştir.

c. “ÖRÜMCEKLERİN YUVALANDIĞI PATİKA” ADLI ROMANDA OTOBİYOGRAFİK ÖGELER

Italo Calvino her ne kadar otobiyografik bir roman olmadığını söylese de, *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* içinde otobiyografik öğeler barındıran bir romandır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yazılan roman, Calvino’nun da deneyim yaşadığı partizan savaşını konu edinmiştir, olay örgüsünün geçtiği yer ve yarattığı bazı karakterler onun hayatının bir kesitini oluşturur.

Roman, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Kuzey İtalya’nın Liguria bölgesinde Imperia iline bağlı San Remo şehrinde (ailesinin doğduğu ve çocukluğunun geçtiği yer) geçer.

Imperatrice Yolu, San Remo. Calvino'nun okul arkadaşı Eugenio Scalfari, San Remo yıllarından bahsederken, buranın geceleri yürüyüşe çıktıkları ve felsefi konular üzerine tartıştıkları yer olduğunu söyler.

“Benim manzaram, herkesten sakındığım bir şeydi, hiç kimsenin gerçekten yazmadığı bir manzara. Ben Batı Riviera’dayım. [...] Eski Şehir’in sokaklarından başlıyor, yamaçlardaki akarsulardan yukarı çıkıyor, geometrik karanfil tarlalarından uzak duruyor, yer yer yıkılmış eski duvarlarla çevrili, asma ve zeytin ağacı ekili taraçalı ekim alanlarını yeğliyordum. Kıraç sırtlardan çam ormanlarının, sonra kestane ağaçlarının başladığı yere kadar katır yollarından içerilere giriyor, böylece hep yukarıdan yeşil iki perde arasındaki bir çizgi olarak gördüğüm denizden Liguria Alpleri’nin dolambaçlı vadilerine geçmiş oluyordum.” (Calvino, 2013: 10)

Doğayla iç içe büyüyen Calvino, Liguria’ya olan bağlılığını ilk romanında göstermiştir ve 1960’ta (Carlo Bo’yla yaptığı bir söyleşide), Liguria ve Liguralılarla olan derin bağından uzun uzun söz edecektir.

“Liguralılar iki kategoridir: Patellaların kayaya yapıştıkları gibi yerlerine yapışmış olanları vardır, onları asla yerlerinden kıpırdatmazsın; bir de, dünyayı yurt edinmiş olan ve her yerde kendilerini evlerinde hissedeneri. Ama ikinciler de –ve ben ikincilerdenim, belki sen de (Carlo Bo) öyle – düzenli olarak evlerine döner, birincilerden daha az olmamak üzere yurtlarına bağlı kalırlar. Benim Batı Riviera’m on beş yıldan bu yana artık tanınmaz bir hale geldi, ama belki tam da bu yüzden, bütün bu çimento yığınının ardında belleğin Liguria’sının çizgilerini yeniden keşfetmek, aşk titremesinden daha zengin bir yurt sevgisi eylemidir. [...] Beni kendi yerlerime, özellikle San Remo üzerindeki kırlara, babamın her geçen gün yoğunluk kazanan anısı bağlıyor: Risorgimento sonrası kuşağın en benzersiz, ama aynı zamanda en tipik kişiliklerinden ve yaşamlarından biri ve artık var olmayan bir Liguria’nın son tipik (yaşamının üçte birini Atlantik ötesinde geçirmiş olmasıyla da tipik) Liguralısı.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 19, 20)

"Bu sürekli güvensizlik durumu, Liguria köylerinin biçimine yansır, bu köylerde evler, bir kozalağın (pigna) pulları gibi birbirlerinin üzerine kapanırlar (nitekim, Val Nervia'daki bir köyün adı Pigna'dır, tıpkı eski San Remo'nun yerleşim merkezinin adı gibi), savunma için yapılmış, adeta bir saldırıyı püskürtmeye hazır şehirler, dar ve taç kemerli sokaklar." (Baranelli, Ferrero, 2005: 19)

Örümceklerin Yuvalandığı Patika'da bazı karakterler Calvino'nun partizan savaşındayken tanımış olduğu insanlardan esinlenerek yaratılmıştır. Nitekim romanın girişinde yazdığı *Kim'e ve bütün diğer herkese* göndermesiyle romanı savaş deneyimini paylaştığı partizan dostlarına adadığı bariz şekilde anlaşılır.

“Bizim jenerasyondan çoğu kişi için olduğu gibi benim için de, direniş ve Alman işgali hayatlarımızı etkileyen temel trajik deneyimlerdi ve *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*, hayali bir hikayeye yer vermiş olsam da partizan savaşının o korkunç aylarında tanıdığım ve beni etkileyen kişileri anlatarak direniş sonrasında yazdığım bir kitaptır.” (Fiorucci, 1987: 11)

Calvino, yarattığı bu karakterlerde, etkilendiği kişilerin gerçek özelliklerini değiştirerek, onları kaba ve kusurları olan insanlara dönüştürüp olumsuz kişiler yaratmayı tercih eder, ancak daha sonra bundan pişmanlık duyacaktır:

“Bu kitapta, dışavurumcu merceğin çarpıtmaları, çok yakın arkadaşlarım olan kişilerin çehrelerine yansıyor. Onları çarpıtılmış, tanınmaz, ‘olumsuz’ kişiler haline getirmeye çalışıyordum, çünkü yalnızca ‘olumsuzluk’ ta şiirsel bir anlam buluyordum. Aynı zamanda, çok daha renkli, sıcak ve tanımlanması olanaksız gerçekliğe karşı, insani açıdan çok daha zengin ve çok daha iyi olduklarını bildiğim gerçek kişilere karşı, pişmanlık duyuyordum – yıllarca içimde taşıyacağım bir pişmanlığı bu...”

Böyle düşünüyordum ve bu öfkeli polemikle yazmaya koyuldum; en candan dostlarım kabul ettiğim, aylarca ama aylarca bir tas kestaneyi ve ölüm tehlikesini paylaştığım, yazgıları için üstlerine titrediğim, gözlerini bile kırpmadan ölümü göze alışlarına, her türlü bencillikten arınmış yaşam tarzlarına hayran olduğum kişilerin yüz çizgilerini ve karakter özelliklerini çarpıtıyor, bunları sürekli tikleri, kaba ve gülünç kusurları olan maskelere dönüştürüyor, öyküleri üzerindeki bulanık alacakaranlıkları –gençlik saflığımla bunları ben bulanık alacakaranlıklar olarak hayal ediyordum-yoğunlaştırıyordum... Sonradan, yıllarca içimde taşıyacağım bir pişmanlık duyuyordum bu yüzden...” (Calvino, 2013: 15)

Komutan Ferriera karakteri, Giuseppe Vittorio Guglielmi'den esinlenerek yaratılmıştır. 1916 yılında Sanremo'da doğar. Komutan Vittò olarak anılır. Direniş süresince, Liguria ve Piemonte arasındaki İtalya topraklarının özgür kalmasına katkıda bulunan Felice Cascione Tugayında savaşır. Örnek teşkil eden bir komutan olduğu için Italo Calvino'nun *Örümceklerin*

Yuvalandığı Patika romanındaki Komutan Ferriera karakterine esin kaynağı olur. Hayatı zorlu geçer ve tek bir ideali vardır: Daha iyi bir dünya. Henüz daha yirmi yaşımda bile değilken, İspanya'yı Francisco Franco'dan kurtarmak için savaşı giden Uluslararası Tugaylarda askerlik yapar. Vittò, ayrıca, İspanya'da Guadarrama Savaşı ve Estremadura Savaşı gibi birçok savaşı katılır. İspanya Cumhuriyeti'nin yenilgisinden sonra, 1939 Şubat'ında Fransa'da sığınak aramak amacıyla Piranei'e geçer. Fransız polisi tarafından yakalanıp hapse atılır, kaçmayı başarır, ancak sonra yeniden yakalanır.

İki yıl sonra, Fransa'yla ateşkes imzalandıktan sonra, İtalya'ya döner. III. Vittorio Emanuele'nin San Remo ziyareti sırasında asker kaçağı olarak tutuklanıp, Yunan-Arnavut cephesindeki Siena bölüğüne verilir. Ardından, itaatsizlikten dört yıl yedi ay mahkum olacağı Girit adasına gönderilir. Ağustos 1943'te San Remo'ya tekrar giriş yapar, 8 Eylül sonrası dağa çıkan partizanlar arasında yer alır, burada Komutan Ivano savaş lakabını alarak ilk direnişlerini gerçekleştirir. Partizan olarak çok fazla çatışmaya katılır ve hayatı boyunca bedeninde kalacağı bir kurşun tarafından yaralanır. Aralık 1944'te, Liguria birinci bölgesinde, Felice Cascione

Garibaldi Tugayında görev alır. Yanında savaşan partizanlar arasında Italo Calvino da vardır.

Kızıl Kurt karakteri, Calvino'nun hapishanedeyken tanıştığı Sergio Grignolio'dan esinlenerek yaratılmıştır. 1926 yılında doğan Grignolio Garibaldi Tugayında yer alan partizanlar arasındadır. Hem romanın baş kahramanı Pin, hem de Calvino Batı Liguria'da meydana gelen özgürlük savaşındaki başarılarından dolayı Grignolio'ya karşı bir hayranlık duyar. Lenincidir, savaş lakabı KGB'dir. Partizanlık yapmaya başladığında sadece onaltı yaşındadır, *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'da Calvino'nun Kızıl Kurt'u tasvir ettiği gibi iri yarı ve şişman, yüzü şiş, siperlikli beresinin altındaki saçları sıfıra vurulmuş bir çocuktur. Dinamitçi bir partizandır, Almanların ilerleyişini yavaşlatmak için, köprüler de dahil olmak üzere birkaç önemli patlama eyleminin baş kahramanıdır; yine bu özelliği Kızıl Kurt'unkiyle aynıdır. Grignolio'nun hayatı seksen sekiz yaşında sona ermiştir.

Sergio Grignolio (Sıranın en başında, ortada)

Calvino romandaki Komiser Kim karakterini arkadaşı Ivar Oddone'den (1923-2011) esinlenerek yaratmıştır. Oddone, Calvino'nun da yer aldığı Liguria'daki partizan çatışmasının başkahramanlarından. Tıp öğrencisi olan Oddone, dağa çıkan ilk antifaşistler arasındadır. Temmuz 1944'e kadar Belgrano Tugayının yardımcı komiseridir. Chiappa ve Montegrando Savaşlarına katılır, ardından 25 Nisan 1945'e kadar Felice Cascione Tugayında komiserlik yapar.

Ivar Oddone (Soldan ikinci)

Savaştan sonra Torino'da tıptan mezun olup kariyerine devam eder ve 60'ların sonuna kadar üniversitenin sağlık kliniğinde asistan olarak çalışır. Kırklı yaşlarındayken büyük fabrikalardaki işçilerin iş güvenliği için önemli çalışmalar yapan Oddone, bu sayede tüm dünya tarafından tanınan bir doktor olur. Geliştirdiği sistemle fabrikalarda ve madenlerdeki kaza ve katliamların izlenmesi sağlanır.

“Şimdi doktorluk yapan ve o zamanlar benim gibi öğrenci olan yaşıttım bir dostumla, akşamları tartışarak geçiriyorduk. İkimiz için de, Direniş temel

deneyim olmuştı; onun için çok daha zorlayıcı biçimde, çünkü ağır sorumluluklar üstlenmek durumunda kalmış ve daha yirmili yaşlarının başında bir partizan tümeninin –benim de sırf partizan olarak yer aldığım tümen-komiseri olmuştı. O zamanlar, Kurtuluş’a birkaç ay kala, herkes Direniş’ten yanlış şekilde söz ediyormuş, oluşmakta olan bir retorik onun gerçek yüzünü, en önemli özelliğini gizliyormuş gibi geliyordu bize.[...]” (Calvino, 2013: 18)

Calvino ve Oddone partizanlık yaptıkları süre boyunca geceleri tartışarak geçirir, tartışmaların bazılarında fikir ayrılıklarına düşseler de genelde ortak noktada buluşurlardı. Ondan esinlenerek yarattığı, romanda ideolojik tartışmanın olduğu dokuzuncu bölümün kahramanlarından olan Komiser Kim’de Calvino’nun da düşüncelerinin hayat bulduğu gözlenir. Eline silah aldığı anda tanıştığı şiddet üzerine ve insanların niçin savaştıkları üzerine düşüncelerini romanda Komiser Kim aracılığıyla dile getirir.

“Arkadaşım, bir olgu niteliği taşımayan her şeye karşı alaycı, mesafeli, analitik bir tartışmacıydı; bu kitaptaki tek entelektüel kişi, Komiser Kim, onun bir portresini çizme amacını taşıyordu; o zamanki tartışmalarımızdan özellikle bu üniformasız ve bayraksız insanların neden savaştıkları sorusundan bir şeyler de sayfalarım, Kim’in tugay komutanıyla konuşmalarına ve monologlarına yansımış olmalı.

Kitabın arka planı bu tartışmalardı, onun da gerisinde, elime silah aldığımdan beri şiddet üzerine düşündüklerim vardı. Partizanlara katılmadan önce, hep ailesiyle birlikte yaşamış genç bir burjuva çocuğuydum; sakın faşizm karşıtlığım, her şeyden önce, askeri güce tapınmaya karşı bir muhalefetti, bir üslup, bir mizah duygusu sorunuymdu; ama birden görüşlerimle tutarlı davranma

zorunluluğu, beni partizan şiddetinin ortasına taşıyor, kendimi o ölçütle ölçmemi gerektiriyordu. Bir travmaydı bu, ilk travma...” (Calvino, 2013: 19)

Başkahraman Pin karakteri de romandaki otobiyografik unsurlardandır. Çetelerde tanıdığı partizan bir çocuğun kişiliği üzerine bir öykü geliştirmeye başladığında Calvino, onun ötekilerden daha kapsamlı bir öykü haline geldiğini ve öykünün romana dönüştüğünü fark eder, çünkü kendisiyle kahraman arasında bir özdeşleşme, bir bağ vardır. Romanda Calvino bir nevi kendi öyküsünü kaleme almıştır.

“Çocuk Pin karakteri ile partizan savaşı arasındaki ilişki, simgesel olarak, benim partizan savaşıyla yaşadığım ilişkiye karşılık geliyordu. Pin’in büyüklerin anlaşılmaz dünyası karşısında duyduğu aşağılık duygusu, aynı durumda bir burjuva çocuğu olarak benim hissettiğim aşağılık duygusuna karşılık geliyordu. Ve Pin’in serseriler dünyasından geliyor olmasına bağlı pervasızlığı (pek böbürlendiği bu kökeni, her “yasa tanımaz kişi” karşısında suç ortaklığı ve neredeyse üstünlük hissetmesine yol açar), “entelektüel kişi”nin her durumla başa çıkabilme, asla hayrete düşmeme, duygulardan kendini sakınma tarzına karşılık geliyordu... Böylece, bu simgesel yer değiştirmeler anahtarıyla (ama açıkça belirtmeliyim ki, sonradan bulduğum, yazdıklarımı daha sonra açıklamama yarayan bir anahtardı bu yalnızca), kişisel bakış açımın yer vermediğim öykü, yeniden *benim* öyküm haline geliyordu...” (Calvino, 2013: 20, 21)

Calvino kitabının bu simgesel kahramanını bir geriye dönüş imgesi olarak nitelendirir. Partizanların arasında kendisini bulduğunda politik fikirleri anlamaya henüz hazırlıksız olan bir çocuk ile partizan savaşına katılmayı seçen yirmi yaşında

bir öğrenci olan Calvino arasında deneyim ve olgunlaşma açısından pek de bir fark yoktur.

“Önümüzde açılan her yeni olanak karşısında, ben sınav anından önce düşlemiş olduğum kişi olmayı başaramıyordum: Partizanların sonuncusu olmuştum; kararsız, tatminsiz ve beceriksiz bir aşkıttım; edebiyat şuracıkta duran, kolay bir öğrenim alanı gibi değil, neresinden başlayacağımı bilemediğim bir yol gibi uzanıyordu önümde. Gençlik beklentileri ve gerginliğiyle yüklü olduğum için, gençliğin o doğal rahatlığını yitirmiştim. Döneme özgü hızlı olgunlaşma, benim olgunlaşmamışlığımı iyice açığa çıkarmıştı.

Dolayısıyla, kitabımın simgesel kahramanı, bir geriye dönüş imgesiydi: bir çocuk. Pin’in çocukça ve kıskanç bakışı altında, silahlar ve kadınlar, uzak ve anlaşılmaz şeylere dönüşüyorlardı; felsefemin yücelttiği şeyi, poetikam düşman görüntülere dönüştürüyor, aşırı sevgim çaresiz umutsuzluğun renklerine boyuyordu.” (Calvino, 2013: 21, 22)

Hem Komiser Kim karakterinde hem de Pin karakterinde Calvino’nun kendisinden bir takım izler görüldüğü apaçık ortadadır. Öğrencilerle yaptığı bir röportajda “*Örümceklerin Yuvalandığı Patika’da kendinizi Komiser Kim karakteriyle mi yoksa çocuk gözüyle direnişi gözlemleyen Pin ile mi özdeşleştirdiniz?*” sorusuna Calvino şöyle cevap vermiştir:

“O dönemde direnişi yazan hemen hemen herkes, birinci kişi ağzından yazıyor, kendi deneyimini anlatıyordu. Ben farklı bir seçim yaptım: deneyimim bana çok fazla sıkıntılarla dolu ve dağınıkmış gibi geliyordu; kendimi örnek olarak teşkil edecek kadar yeterli görmüyordum; o zaman nesnel bir hikaye yazmayı

denedim, merkez olarak çetelerden iyi tanıdığım bir çocuğu aldım ve direnişi bu çocuğun gözünden anlattım... İdeolojik düşüncelere girmek içinse, kitabın hikayesinin dışında olan bir bölüme entelektüel bir kişi koydum; bu mantığıyla düşünen Kim'di. Bir özdeşleştirme değildi, otobiyografik değildi, çünkü benim arkadaşım, bugün Torino'da doktorluk yapan, var olan bir insan. O dönemde benim olduğum tümende komiserlik yapıyordu, romanda geçen düşünceler çoğunlukla onun düşünceleriydi.." (Fiorucci, 1987: 12)

Romanda partizanların sağlık ve hijyen açısından çok fazla zorluk çektiklerine dair örnekler vardır. Buna benzer örnekleri 1945 yılında yaşadığı sıkıntıları anlatarak Calvino şöyle dile getirmiştir:

"1945'te kış bir türlü bitmek bilmiyordu, yaprakların büyümesinde bahar gözlenebiliyordu, savaşın olası sonu olarak değil, nazar değmesin diye ona inanmadığımızı söylüyorduk hep, pek çok hayal kırıklığı yaşamıştık, ama çalılarda vadileri örtüp bizi görünmez kılacak olan sık yeşil örtüde, partizan-ormangülü ortak yaşamında, ürkütücü yiyecek sorunları söz konusuydu, bütün kış boyunca dağlarımızda kestane dışında yiyecek yoktu, partizanların bacaklarında çıbanlar açılmasına neden olan vitaminsizlik, partizan yaşamı üzerine belli şeyleri kimse söylemedi, bir partizanı ilk bakışta tanımamızı sağlayan şey, sarı irinin aktığı bu kocaman kırmızı-mor çıbanlardı, sülfamidler son derece az bulunan ilaçlardı, kimse damarlardaki kanın, organizmadaki maddelerin, beslenmenin de (getirdiği bütün temel siyasal sorunlar, iki ateş arasında kalmış köy halklarıyla ilişkiler, hayvanlara, zeytinyağına el koymalarla birlikte) öyküsü olan bir öykü yazmadı asla. Dondurucu soğukla işkence aletleri gibi sertleşen postallar yüzünden ayaklardaki yaralar, partizan-bit ortak yaşamı, her kıla asılmış bit yumurtaları, proleter ya da dağ kökenli gençler daha temiz kalmayı başarıyorlardı, ama biz öğrenciler –partizanlar

arasında bulunan az sayıdaki öğrenci- genellikle en pis ve bitli olanlarıydık, komutanlardan değil, sade partizanlardan söz ediyorum.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 31)

Bu metnin devamında Calvino sürekli el değiştiren silahlardan söz eder, nitekim *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*’nın ana temasını bir tüfeğin öyküsü oluşturur.

“Sonra, silahlar, ayrışik bir örnekler bütünü oluşturan değişik kuşaktan silahlar: Kraliyet ordusunun, 1. ve 2. Dünya Savaşı’nın eski silahları, İtalyan Sosyal Cumhuriyeti üyelerinden ve Almanlardan alınan otomatik yeni silahlar, belki de Almanların elinden geçtikten sonra bizim elimize ulaşan (az sayıdaki) müttefik silahları. Ben, bir keresinde, omzumda kimsenin ne olduğunu bilmediği bir bazuka taşıdığımdan eminim. Her silahın, insanların tarihlerinden daha az çalkantılı olmayan bir tarihi var; Orlando Furioso gibi, partizan savaşı, silahların sürekli olarak bir elden ötekine, bir alandan ötekine geçmesidir, nesnelere, giysilerin, sırt çantalarının, ayakkabıların da. Kaldı ki, ilk romanında ana olay örgüsünü bir tüfeğin öyküsü oluşturuyordu.” (Baranelli, Ferrero, 2005: 31)

Tüm bu örneklerden anlaşılacağı üzere *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* otobiyografik bir romandır. Calvino, hem çocukluğunun geçtiği hem de partizan-faşist çatışmasının olduğu Liguria topraklarını romanın konusunun geçtiği yer olarak saptamıştır, ayrıca hayatında önemli bir yere sahip olan kişilerden karakterler yaratmış, kendi deneyim ve düşüncelerini bir nebze de olsa roman aracılığıyla anlatma fırsatı bulmuştur.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

“Italo Calvino’nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* Adlı Eserinde Yeni Gerçekçilik Akımı ve Otobiyografik Ögeler” adlı tez çalışmasının sonucunda şu önemli noktalara ulaşılmıştır: İkinci Dünya Savaşı sonlarına doğru partizanların arasına katılan ve Çağdaş İtalyan Edebiyatı’nın en önde gelen yazarlarından biri olan Italo Calvino, direniş edebiyatının ilk örnekleri arasında yer alan bir roman yazarak, kullandığı yalın ve oldukça akıcı bir dil aracılığıyla masalsi bir hikaye yaratıp aslında partizanların gerçek yaşamlarını dile getirmiş, okuyucuya belge niteliğinde bir eser sunmuştur. Böylece bütün değerlerin altüst olduğu savaş sonrası, gerçeğin belgelenmesi ve toplumsal sorumluluk adına sanatta başgösteren yeni gerçekçi tavır, *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*’da mevcuttur. Bu roman, yeni bir toplum idealinin oluşturulması için yaratılan eserler arasında yerini almıştır.

Italo Calvino’nun 1947 yılında yayımlanan ilk romanı *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*, faşizmin içinde var olmaya çalışan insanları anlatmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’nın son aylarında İtalya’da Alman işgalcileri ile partizanlar arasındaki çatışmayı, savaşın acımasızlığını, ikiyüzlülüğünü, buna bağlı olarak toplumların inançlarını ve ahlaki değerlerini Calvino sert bir biçimde ele alarak Pin adında bir çocuğun gözünden dile getirmektedir.

Örümceklerin Yuvalandığı Patika, adından da anlaşılacağı üzere, giz ve macera dolu bir yolculuğun romanıdır. Masalcılığının ilk adımlarını bu romanda atan Calvino, basit, anlaşılması kolay ve dürüst bir anlatıda savaş deneyimini dile getirir.

Sert gerçekleri masal tonunda anlatmayı başarır ve bu sayede gerçekler daha da gerçek olur.

Dritto birliğindeki partizanların siyasi ve ideolojik konumları, romanı o dönemde yazılmış savaş ve direniş romanlarından ayırır. Calvino, içinde hiç kimsenin kahraman olmadığı, hiç kimsenin sınıf bilincinden haberdar olmadığı bir partizan hikâyesi yazmıştır. Gerçekten de Pin'in ve birlikteki diğer insanların neden bu saflarda olduğunu gösteren bilinçli bir tercihi yoktur. Ancak Almanlara duyulan öfke, savaşın savurduğu bu insanları birleştirir. Böylece Calvino, bütün savaş anlatılarının en olumlusunu ve en devrimcisini yaratmaya çalışmıştır.

Örümceklerin Yuvalandığı Patika içinde otobiyografik öğeler barındıran bir romandır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yazılan roman, Calvino'nun da deneyim yaşadığı partizan savaşını konu edinmiştir ve olay örgüsünün geçtiği yer hayatının bir kesitini oluşturur. Yarattığı bazı karakterler ise onun partizan savaşındayken tanımış olduğu insanlardan esinlenerek yaratılmıştır. Okuyucunun romana başladığında ilk sayfada karşılaşacağı *Kim'e ve bütün diğer herkese* göndermesiyle Calvino'nun romanını savaş deneyimini paylaştığı partizan dostlarına adadığı anlaşılır.

ÖZET

Italo Calvino'nun *Örümceklerin Yuvalandığı Patika* romanının Yeni Gerçekçilik Akımı yönünden incelenmesi ve otobiyografik öğelerin açığa çıkarılması çalışmamızın konusunu oluşturur.

Gerçekleri anlatırken hayal gücünü kullanmaktan çekinmeyen ve onu en iyi şekilde kullanan yazarlardan biri olan Calvino, bu romanında da yarattığı masalsi havayla hem kendi yaşamından hem de hayatında önemli izler bırakan insanlardan bir takım kesitler kullanıp İkinci Dünya Savaşı sırasında partizanların yaşamını ve çektiği zorlukları bir çocuğun gözünden anlatarak okuyucuya yalın bir dil ve üslupla sunar.

Calvino, okuyucuya halktan insanların başkahraman olduğu bir hikaye anlatır. Ancak otobiyografik bir roman yazmayı tercih etmese de, baş kahraman hikayeyi yaşamış olan kendisidir, böylece yazarın hayatı partizan hareketine katılımından doğan *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'nın her sayfasında vardır.

Calvino çocukluk ve gençlik yıllarını geçirdiği yer olan Liguria topraklarını kendi deyimiyle bir manzara yaratarak romanında ustalıkla kullanır. Çocukluğunu doğayla iç içe geçiren küçük Calvino'nun maceraları, *Örümceklerin Yuvalandığı Patika*'nın başkahramanı olan Pin'in maceralarının arka planını oluşturur.

Sonuç olarak bu çalışma yarattığı hikaye aracılığıyla politik düşüncelerini dile getirme fırsatı bulan Calvino'nun partizanlık yaptığı dönemin daha iyi anlaşılması bakımından yararlı bir kaynak olacaktır.

ABSTRACT

The main topic of this study is the analysing of *The Path to the Spiders' Nests* by Italo Calvino in terms of Neorealism and displaying its autobiographic elements.

In this novel, Calvino who is one of the best authors that does not hesitate to use his imagination in the best way when telling realities, presents the partisans' life and their struggles during World War II through a child's eyes by using both his own life and a part of people's lives who left important traces in his life, with a simple language and wording.

Calvino tells a story to the reader in which middle-class people are the protagonists. Although he does not prefer to write an autobiographical novel, he is the protagonist of this story. In this way, one can read the author's life on every page of the novel, *The Path to the Spiders' Nests* which results from his participation to Partisan Movement.

Calvino uses expertly the land of Liguria where he spent his childhood and youth by creating a landscape with his own words. Adventures of young Calvino, who lived in the wild in his childhood, form the background of Pin's adventures who is the protagonist of *The Path to the Spiders' Nests*.

As a result, this study will be a useful resource for a better understanding of Calvino's period of partisanship where he finds the opportunity to express his political thoughts through his story.

KAYNAKÇA

Calvino, Italo, **Örümceklerin Yuvalandığı Patika**, Çev. Kemal Atakay, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2013

Baranelli, Luca, Ferrero, Ernesto, **Calvino: Kalem Sincabı, Italo Calvino Albümü**, Çev. Kemal Atakay, İstanbul, Dünya Kitapları, 2005.

Adabağ, Necdet, **Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı**, Ankara, İtalyan Kültür Merkezi, 2012.

Kuray, Gülbende, **İtalyan Edebiyatı Üzerine**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.

Ponti, Annalisa, **Come Leggere Il Sentiero dei Nidi di Ragno di Calvino**, Milano, Gruppo Ugo Mursia Editore, 1991.

Mondello, Elisabetta, **Italo Calvino**, Edizione Studio Tesi, 1990.

Pazzaglia, Mario, **Il Novecento – Testi e Critica con Lineamenti di Storia Letteraria (4. Cilt)**, Bologna, Zanichelli, 1992.

Milanini, Claudio, **Da Porta a Calvino – Saggi e Ritratti Critici**, Milano, Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 2014.

Salinari, Carlo, Ricci, Carlo, **Storia della Letteratura Italiana – Il Novecento**, Editori Laterza, 1995

V. D. Heide, Herman, Montane, Tina, **Sessant'anni Dopo – L'ombra della seconda guerra mondiale sulla letteratura del dopoguerra**, CLUEB, 2005

Re Lucia, **Calvino And The Age Of Neorealism: Fables of Esrangement**, California, Standford University Press, 1990.

Rinwick, Marla, **“Il Sentiero dei Nidi di Ragno” di Italo Calvino – Una Favola Neorealista**, GRIN, 2012

Salama, Rabia, **Realtà Storica e Fantasia ne Il Sentiero dei Nidi di Ragno di Italo Calvino**, AnnalSS, 2004 (2007)

Fiorucci, Franco, **“Il Gusto dei Contemporanei”**, **Quaderno Numero Tre, Italo Calvino**, Banca Popolare Pesarese, 1987.

Maslowská, Radana Kašparová, **Agnese e Pin, Due Personaggi della Letteratura della Resistenza**, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2007

Scagliarini, Cristiano, Vennarucci, Arianna, **Roma Città Aperta, Resistenza e Neorealismo nella Letteratura e nel Cinema**, Aula Magna del Liceo Giulio Cesare, 4.03.2015.

Carney, William, **Storia, Fiaba, e un Decennio di Calvino**, Claremont McKenna College, 2010.

Elektronik Kaynaklar

<http://blog.milliyet.com.tr/orumceklerin-yuvalandigi-patika--italo-calvino--inceleme/Blog/?BlogNo=424996>

<http://www.izdiham.com/Yazi/italo-calvino-orumceklerin-yuvalandigi-patika/861>

<http://dipnotkitap.net/ROMAN/Calvino.htm>

<http://huriyeyildirim21.blogspot.com.tr/2014/06/orumceklerin-yuvaladg-patika.html>

http://kitapzamani.zaman.com.tr/edebiyat/calvino-8217dan-edebiyat-dersleri_546026

<https://ozkanalibozdemir.wordpress.com/>

www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/140-sayi-206

https://it.wikipedia.org/wiki/Il_sentiero_dei_nidi_di_ragno

www.culturacritica.cc/2014/12/la-speranza-nellamicizia-ne-il-sentiero-dei-nidi-di-ragno

<http://www.booksblog.it/post/131628/calvino-il-sentiero-dei-nidi-di-ragno-maturita-2015>

<http://www.atuttascuola.it/scuola/relazioni/calvino.htm>

<http://www.oilproject.org/lezione/il-sentiero-dei-nidi-di-ragno-di-italo-calvino-riassunto-e-analisi-del-testo-1294.html>

<http://athenaenocua2013.blogspot.com.tr/2014/12/il-sentiero-dei-nidi-di-ragno-calvino.html>

Görseller

Baranelli, Luca, Ferrero, Ernesto, Calvino: Kalem Sincabı, Italo Calvino Albümü, Çev. Kemal Atakay, İstanbul, Dünya Kitapları, 2005.

Mondello, Elisabetta, Italo Calvino, Edizione Studio Tesi, 1990.

<http://www.sanremonews.it/leggi-notizia/argomenti/altrenotizie/articolo/ventimiglia-lassociazione-culturale-intemelia-xxv-aprile-arci-ripropone-lintitolazione-di-una-v.html>

<http://www.nuovatlantide.org/cosi-kim-trovo-la-sua-via-sul-sentiero-dei-nidi-di-ragno/>

<https://davidorecchio.it/tag/ivar-oddone/>

<http://www.sanremonews.it/2014/11/04/legginotizia/argomenti/cronaca/articolo/cremata-questa-mattina-ad-acqui-terme-la-salma-di-sergio-grignolo-combattente-partigiano-del-sanrem.html>